

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Jitka Komárková
Překážky styku dítěte s rodičem
Diplomová práce

Olomouc 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Překážky styku dítěte s rodičem“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci 10. května 2021

.....

Jitka Komárková

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat vedoucí mé diplomové práce JUDr. Renátě Šínové, Ph.D. za odborné vedení, spolupráci a profesionální přístup.

Obsah

Čestné prohlášení.....	2
Poděkování	3
Úvod	6
1 Právo na styk dítěte s rodičem a překážky jeho výkonu.....	9
2 Výkon trestu odnětí svobody jako překážka styku	11
2.1 Jednotlivé překážky související s výkonem trestu odnětí svobody	13
2.1.1 Zákonné překážky na straně věznice	13
2.1.2 Systémové překážky na straně věznice	17
2.1.3 Materiální překážky na straně věznice	18
2.2 Současná řešení překážek styku uvězněných a jejich nedostatky	19
2.2.1 Výkon trestu odsouzené matky s dítětem	19
2.2.2. Opuštění vězeňského zařízení	21
3 Vzdálenost jako překážka styku	23
3.1 Problematika vzdálenosti.....	24
3.2 Zkrácení rozsahu styku	26
4 Zdravotní stav jako překážka styku	28
4.1 Zdravotní stav dítěte jako překážka styku	28
4.2 Zdravotní stav rodiče jako překážka styku	31
5 Odmítavý postoj dítěte	35
Závěr.....	39
Seznam použitých zdrojů.....	44
Komentářová literatura	44
Monografie	44
Odborné články.....	44

Právní předpisy	44
Judikatura.....	45
Legislativní dokumenty	45
Internetové zdroje	46
Ostatní zdroje.....	47
Abstrakt	48
Abstract.....	48
Klíčová slova	49
Keywords.....	49

Úvod

Jako téma své diplomové práce jsem si zvolila problematiku týkající se překážek styku dítěte se svým rodičem. Toto téma jsem si vybrala především z důvodu zájmu o rodinné právo, a to zejména s ohledem na úpravu vztahů mezi rodiči a dětmi. Dle mého názoru se jedná o aktuální téma, které je v současné době předmětem řady diskusí mezi odbornou veřejností z oblasti rodinného práva, a to zejména pokud se jedná o problematiku styku dítěte s uvězněným rodičem. Domnívám se, že tento okruh problémů dosud nebyl komplexně rozebrán, přestože v praxi je výskyt situací, na které tato oblast dopadá, zcela běžný. Téma překážek styku jsem si vybrala také z důvodu, že se jedná o problematiku, se kterou se setkává denně celá řada lidí, ať už z vlastní zkušenosti nebo ze zkušeností lidí v jejich blízkosti. Problematika překážek styku je v dnešní době na denním pořádku, a to i z důvodu stále se zvyšující se rozvodovosti, se kterou je tato problematika úzce provázána.

Diplomová práce se tedy obecně zabývá problematikou zaručeného práva na styk mezi rodičem a dítětem, které obecně vyplývá z Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a je konkrétně garantováno čl. 24 odst. 3 Listiny základních práv Evropské unie, čl. 4 Úmluvy o styku s dětmi a čl. 9 Úmluvy o právech dítěte. Na úrovni českého právního řádu je problematika styku dítěte s rodičem a obecných práv rodičů i dětí upravena v Listině základních práv a svobod, na kterou konkrétně navazuje ustanovení § 888 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, které již konkretizuje právo styku dítěte s oběma rodiči. V praxi však mohou vznikat překážky, které aplikaci těchto právních norem komplikují. Jedná se o překážky, které v podstatě zabraňují tomu, aby byla právní norma realizována. Cílem diplomové práce je tedy vyhodnotit, jakým způsobem s takovými překážkami pracovat, aby mohlo dojít k realizaci právní normy v co možná největší míře. Tato diplomová práce se zabývá především překážkami, které se v praxi nejčastěji mezi rodiči a dětmi vyskytují se zaměřením na ty, které jsou ve společnosti nejčastěji diskutovány a neexistuje k nim dosud zcela jednoznačné stanovisko. Hlavním metodologickým přístupem byl zvolen výklad právních norem, prostřednictvím kterého budu odpovídat na výzkumné otázky, jež jsou jednotlivě uvedeny níže v rámci té konkrétní překážky styku.

Diplomová práce je mimo úvodu a závěru členěna celkem do pěti kapitol, přičemž první kapitola je koncipována jako teoretický přehled práva styku rodiče s dítětem a nastínění možných překážek jeho výkonu. Zbylé kapitoly se jednotlivě věnují té konkrétní překážce styku, jež potencionálně může představovat překážku, která svým způsobem může bránit či omezit realizaci styku.

První kapitola nazvaná „Právo na styk s dítětem a překážky jeho výkonu“ tedy představuje, jak jsem výše zmiňovala, základní pojetí práva na styk, mimo jiné pojednává o právní úpravě styku a poukazuje na jednotlivé podoby styku. V této kapitole jsou zároveň představeny jednotlivé překážky, jež budou dále v práci analyzovány, přičemž součástí je také vysvětlení volby těchto překážek.

Následná kapitola se zabývá první překážkou styku, která znemožňuje aplikaci právní normy zaručující právo na styk výslovně uvedené v § 888 občanského zákoníku v podobě výkonu trestu odnětí svobody. Tato kapitola rozsahem přesahuje ostatní zmíněné překážky, jelikož takovou překážku považuji z technického pohledu za jednu z nejzajímavějších a po právní stránce nejkompexnějších, přičemž je v praxi často zcela opomíjena. Kapitola se zabývá nejen překážkami zákonného, materiálního či systémového charakteru, ale kapitola nabízí i pohled na možná řešení, která by jednotlivé nedostatky bránící či ztěžující styk mohla vyřešit. Tato část diplomové práce však nabízí i současná využívaná řešení, která uvězněným rodičům styk se svými dětmi ulehčují či umožňují. Kapitola upozorňuje na možný rozpor styku vznikající mezi pravidly styku určenými samotným vězeňským zařízením a vykonatelným rozsudkem upravujícím styk s dětmi. Výzkumnou otázkou této kapitoly je tedy vyhodnocení, zda odnětí svobody znemožňuje zcela realizovat právo na styk, případně zda je možné i v případě odnětí svobody naplnit skutkovou podstatu práva na styk dle § 888 občanského zákoníku.

Kapitola třetí se zabývá překážkou, která je vzhledem k volnému pohybu osob a vysokému procentu rozvodovosti považována za jednu z nejrychleji se rozvíjejících. Jedná se o překážku aplikace § 888 občanského zákoníku spojenou s větší geografickou vzdáleností mezi bydlišti rodičů. U této překážky se práce zabývá především konkrétní vzdáleností a dalšími okolnostmi s tím spojenými, které v praxi překážku mohou představovat. Cílem této kapitoly je odpovědět na otázku, zda je možné aplikovat právní normu upravující styk dítěte s rodičem dle § 888 občanského zákoníku přes překážku v podobě větší geografické vzdálenosti mezi bydlišti rodičů.

Čtvrtá kapitola se zaměřuje na problematiku zdravotního stavu, a to nejen samotného dítěte, ale i rodiče. Tato kapitola se zabývá růzností zdravotního stavu, a to, zda a jakým způsobem může zdravotní stav ovlivnit průběh styku. Cílem této kapitoly je zhodnotit, zda zdravotní stav rodiče nebo samotného dítěte znemožňuje zcela realizaci práva na styk dle § 888 občanského zákoníku a jedná se tedy o kontraindikaci právní normy.

Poslední překážkou se zabývá pátá, a tedy i závěrečná kapitola. Tato kapitola se zabývá překážkou, kterou vytváří dítě samotné a to tím, že odmítá styk s rodičem realizovat, a to ať už z jakéhokoliv důvodu. Tato kapitola se tedy zabývá problematikou názoru dítěte, a to konkrétně

výzkumnou otázkou, zda názor dítěte v praxi představuje překážku aplikace § 888 občanského zákoníku upravující styk mezi rodičem a dítětem nebo lze styk realizovat i přes negativní postoj dítěte ke styku.

Dosavadní zpracování tohoto tématu není v žádné publikaci komplexně vyhotoveno. Některé z překážek styku, kterými se v této práci zabývám, jsou rozebrány v různých zdrojích jednotlivě, avšak v takovém případě z nich napřímo není zřetelné porovnání s ostatními možnými překážkami. Zpracování více překážek donutí ke kritickému porovnávání jednotlivých překážek mezi sebou, což považuji za důležité pro budoucí vývoj praxe, zejména z toho důvodu, že je třeba na problematické aspekty upozornit a věnovat jim náležitou péči.

Diplomová práce, respektive daná kapitola vychází zejména z právní úpravy té konkrétní překážky styku. Jedná se zejména o zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník a dále zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. Dále je v práci využita zejména komentářová literatura zabývající se danou problematikou, ale i celá řada odborných článků. Důležitým zdrojem je především judikatura českých soudů, a to zejména Nejvyššího a Ústavního soudu, která se danou problematikou nejvíce zabývá.

1 Právo na styk dítěte s rodičem a překážky jeho výkonu

Cílem této kapitoly je primárně uvést základní pojetí práva na styk a vymezit jeho zakotvení v českém právním systému bez bližší analýzy možných problematických situací. Právo osobního styku je přirozeným právem a řadíme ho do osobní složky rodičovské odpovědnosti. Výkon práva osobního styku má osobnostní charakter. Rodič ho nemůže převést na jinou osobu. Důvodem je především fakt, že právě osobním stykem se rozvíjí vztah mezi dítětem a rodičem. Nelze ho proto nahradit stykem s jinou osobou než s rodičem.¹

Osobní styk představuje základní nástroj pro vznik a budování vztahu mezi rodičem a dítětem.² Bez možnosti osobního setkávání může stěží dojít k navázání citových vazeb mezi dítětem a rodičem tak, jak tomu dochází ve standartních situacích. Problematika styku se tedy do popředí dostává v situaci, kdy je dítě od alespoň jednoho z rodičů dlouhodobě odloučeno, tedy typicky v případě rozvodu či rozchodu rodičů. V případě nikoli přechodného odloučení dochází k omezení podílení rodiče na péči a omezení kontaktu s dítětem, jež má za následek narušení dosud vytvořeného vztahu mezi dítětem a rodičem.³

Právo osobního styku vychází z § 888 občanského zákoníku, který uvádí, že každé dítě, které je v péči jen jednoho rodiče, má právo stýkat se i s druhým rodičem. Rodiči, který má dítě v péči, vzniká povinnost dítě na styk s druhým rodičem řádně připravit.⁴ Právo styku však deklaruje i celá řada mezinárodních dokumentů. Mezi ty nejdůležitější patří Listina základních práv Evropské unie, Úmluva o právech dítěte či Úmluva o styku s dětmi.

Styk mezi dítětem a rodičem je nejčastěji udržován prostřednictvím osobního setkání, a to především z důvodu, že prostřednictvím osobního styku je možné podílet se na každodenních potřebách a povinnostech dítěte. Díky tomu tak může nejefektivnějším způsobem docházet k rozvoji vztahu mezi rodičem a dítětem. Protože některé okolnosti neumožňují nebo přímo zabraňují přistoupit k osobnímu setkání, lze styk uskutečnit prostřednictvím jiných nástrojů umožňující navázání kontaktu mezi dítětem a rodičem.⁵ Rozlišujeme tak přímou a nepřímou podobu styku, přičemž přímý způsob styku představuje osobní setkání s rodičem a je tedy založen na vzájemné interakci dítěte se svým rodičem. Kontakt je však

¹ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. Rodinné právo. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020. 216 s.

² MALÁ, Jana. In MELZER, Filip (ed). Občanský zákoník: velký komentář. Svazek IV – 2. díl. 1.vydání. Praha: Leges, 2016, s. 1486 (§ 887).

³ Tamtéž s. 1488.

⁴ zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁵ MALÁ, Jana. In MELZER, Filip (ed). Občanský zákoník: velký komentář. Svazek IV – 2. díl. 1.vydání. Praha: Leges, 2016, s. 1488 (§ 887).

zpravidla časově omezen a konkrétní délka trvání styku se pak odvíjí od potřeb dítěte.⁶ Naopak nepřímá metoda styku se realizuje prostřednictvím výpočetní techniky, tedy elektronickou poštou, telefonicky, případně použitím sociálních sítí či internetových komunikačních programů (např. Skype).⁷ Nepřímá metoda styku může osobní setkání nahradit, případně může posloužit jako doplňující varianta k osobnímu setkání.⁸

Mimo jiné lze v nejprostší formě za osobní styk považovat i pouhé právo na informace. Je ale nutné podotknout, že v praxi často dochází ke kombinaci těchto způsobů, aby byl udržen co nejužší kontakt.⁹

Jak jsem výše zmiňovala, problematika styku se do popředí dostává za situace, kdy dojde k odloučení jednoho z rodičů a následnému omezení osobního styku. V takové situaci je nezbytná úprava styku prostřednictvím dohody rodičů či rozhodnutím soudu. Avšak i přesto mohou vznikat nastávat situace, které za určitých okolností styku reálně brání.¹⁰

V současné době patří mezi nejdiskutovanější překážky bránící styku s dítětem situace, kdy si rodič odpykává trest ve vězeňském zařízení. Mezi další překážku bránící styku patří například vzdálenost mezi bydlištěm rodiče a dítěte, či zdravotní stav rodiče nebo dítěte, případně vlastní názor dítěte.¹¹

Jednotlivé vyvstávající problémy související s těmito překážkami, případně jejich možná řešení budou dále analyzovány v následujících kapitolách zabývajících se danou problematikou.

⁶ HRUŠÁKOVÁ, Milana, a kol. Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975): komentář. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 850–862.

⁷ Tamtéž.

⁸ MALÁ, Jana. In MELZER, Filip (ed). Občanský zákoník: velký komentář. Svazek IV – 2. díl. 1.vydání. Praha: Leges, 2016, s. 1496 (§ 888).

⁹ Tamtéž.

¹⁰ Tamtéž, s. 1495.

¹¹ Tamtéž.

2 Výkon trestu odnětí svobody jako překážka styku

V současné době nenarazíme na čteněji diskutované téma v rámci osobního styku, než je právě problematika styku dítěte s uvězněným rodičem. Výkon trestu tak v dnešní době představuje jednu z nejvýznamnějších překážek bránících styku dítěte se svým rodičem. V praxi často dochází k situacím, kdy je vztah mezi dítětem a rodičem nabourán právě kvůli uvěznění jednoho z rodičů. Samo o sobě uvěznění osoby představuje zásah do rodinného a soukromého života. Jedná se o nedílnou součást výkonu trestu odnětí svobody.¹² Avšak vězeň by v žádném případě neměl být trestán dvakrát tím, že mu bude znemožněn či odepřen kontakt se svým dítětem.¹³

Stát je povinen v takové situaci plnit své pozitivní závazky a zajistit tak v co největší míře rozvoj vztahu mezi rodičem a dítětem, případně se musí pokusit o jeho navázání.¹⁴ Je nutné podotknout, že vězni jsou občane se stejnými právy jako ostatní lidé, vyjma práv takových, jejichž výkon nelze ztotožnit s výkonem trestu odnětí svobody, proto jim nelze odpírat základní lidská práva, respektive právo na rodinný život, v důsledku jejich uvěznění.¹⁵

Výkon trestu však nepředstavuje jedinou překážku bránící styku s dítětem. K podobné situaci dochází v případě, kdy je rodič vzat do vazby. V takovém případě se uplatní stejné zásady a postupy, které upravují vztah mezi dítětem a uvězněným rodičem. Hlavní rozdíl mezi výkonem trestu odnětí svobody a vzetím osoby do vazby spočívá v tom, že rodič ve vazbě není pravomocně odsouzen, proto je nutné dle zásady presumpce nevinný pohlížet na rodiče jako na osobu nevinnou a poskytnout mu tak v co největší míře kontakt s okolním světem.¹⁶

Styk vězňů s vnějším světem garantují i Evropská vězeňská pravidla, která poukazují na to, že vězňům by mělo být umožněno co nejčastěji písemně, telefonicky případně i jinak komunikovat se svými rodinami, přáteli a přijímat jejich návštěvy. Evropská vězeňská pravidla dále apelují na vězeňská zařízení týkající se organizace návštěv tak, aby bylo možné udržet či rozvíjet vztahy rodinných příslušníků osoby ve výkonu trestu nejnornálnějším způsobem.¹⁷ Nelze brát v potaz ani jako obecně platný názor, že návštěva vězeňského zařízení může dítěti způsobit trauma ovlivňující jeho psychiku bez dostatečných relevantních podkladů a řádného

¹² nález Ústavního soudu ze dne 20.12.2017, sp. zn. I. ÚS 3296/1

¹³ nález Ústavního soud ze dne 8.8. 2017, sp. zn. II. ÚS 22/17

¹⁴ Tamtéž.

¹⁵ nález Ústavního soudu ze dne 20.12.2017, sp. zn. I. ÚS 3296/17

¹⁶ VALEŠOVÁ, Tereza a kol. "Mister Warden, when can i see my dad again?" children's contact with their imprisoned parents [online]. ejtn.eu, [cit. 2. ledna 2021]. Dostupné na <<http://www.ejtn.eu/MRDDDocuments/TAJ%202019.pdf>>.

¹⁷ Evropská vězeňská pravidla: Doporučení Rec (2006) 2 Výboru ministrů členským státům Rady Evropy k Evropským vězeňským pravidlům. Příloha k časopisu České vězeňství [online], 2006, č. 1. Dostupné na <<http://vsqr.cz/wp-content/uploads/2017/03/Evropsk%C3%A1-1-v%C4%9Bze%C5%88sk%C3%A11pravidla.pdf>>.

odůvodnění. Dále nelze považovat za relevantní názor, že návštěvy dítěte mohou negativně ovlivnit vztah k samotnému rodiči. V takovém případě by nebylo logické, jak vyplývá i z rozhodnutí ústavního soudu sp. zn. II ÚS 22/17, proč jsou návštěvy nezletilých dětí zákonem vůbec upraveny a umožněny, potažmo proč jsou v některých vězeňských zařízení zřizovány speciální místnosti určené pro návštěvy dětí. Dále je nutné také zmínit i druhou stranu věci, že samotné trauma může být dítěti způsobeno právě tím, že mu bude odepřen kontakt se svým uvězněným rodičem. Délka trvání některých trestů může trvat i řadu let. Pokud by byl tedy kontakt po tuto dobu odepřen, mohlo by to mít za následek naprosté nabourání vztahu dítěte s rodičem, a proto je vždy nutné zohlednit konkrétní zájem nezletilého dítěte.¹⁸

Pokud dojde k situaci, že je jeden z rodičů uvězněn a dítě je zároveň svěřeno do péče druhého z rodičů, je nezbytné upravit styk umožňující kontakt s uvězněným rodičem. Soud v takovém případě posuzuje každý případ jednotlivě, a zohledňuje konkrétní okolnosti případu.¹⁹

Nejdůležitějšími okolnostmi, kterými by se soud měl při úpravě styku s uvězněným rodičem zabývat, je povaha a závažnost spáchaného trestného činu, uspořádání rodinných vztahů před uvězněním či duševní stav dítěte. Soud by ale měl vzít v potaz i osobu, která bude mít péči dítěte na starost. Rozhodující jsou vztahy mezi touto osobou a uvězněným rodičem, a to z důvodu, že právě tato osoba bude zabezpečovat osobní styk s rodičem.²⁰

Soud by se měl zajisté zabývat povahou a závažností trestného činu, a to z důvodu, že charakter trestného činu může ovlivnit zájem dítěte na styku s rodičem. Fakt, zda byl spáchán trestný čin, který směřoval vůči druhému rodiči, příbuznému či samotnému dítěti nebo se jednalo o majetkový trestný čin či jiný trestný čin, který nemá vliv na proces rozhodování o styku s dítětem, má relevanci právě při rozhodování o formě a rozsahu styku.

Jak jsem již zmiňovala výše, důležitým kritériem, které je nutné zohlednit, je i vztah dítěte k rodiči před uvězněním, jeho kvalita či to, kdo zajišťoval před výkonem trestu péči o dítě. Tyto okolnosti mají vliv na případný rozsah styku.²¹

Soudce by měl při rozhodování o styku s dítětem vzít v potaz také podmínky nastavené ze strany příslušné věznice. Měl by tedy zohlednit potenciální překážky, které mohou styk ve

¹⁸ náleží Ústavního soudu ze dne 8.8. 2017, sp. zn. II. ÚS 22/17

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ VALEŠOVÁ, Tereza a kol. "Mister Warden, when can i see my dad again?" children's contact with their imprisoned parents [online]. ejtn.eu, [cit. 2. ledna 2021]. Dostupné na <<http://www.ejtn.eu/MRDDocuments/TAJ%202019.pdf>>.

²¹ VALEŠOVÁ, Tereza a kol. "Mister Warden, when can i see my dad again?" children's contact with their imprisoned parents [online]. ejtn.eu, [cit. 2. ledna 2021]. Dostupné na <<http://www.ejtn.eu/MRDDocuments/TAJ%202019.pdf>>.

věznici skutečně ovlivnit.²² Následné podkapitoly představí jednotlivé překážky styku spolu s možnými variantami řešení.

2.1 Jednotlivé překážky související s výkonem trestu odnětí svobody

Jak jsem již zmiňovala výše, soudce musí při úpravě styku s uvězněným rodičem přihlížet k různým okolnostem, přičemž by měl vzít v potaz jednotlivé podmínky toho konkrétního vězeňského zařízení. Na straně věznice existuje celá řada překážek bránících nebo omezujících styk dítěte s rodičem, a to ať už se jedná o překážky zákonné, systémové či překážky materiální povahy. Tyto překážky ztěžují nebo přímo zamezují styku mezi dítětem a rodičem, a je proto nutné na ně upozornit. Zároveň považuji za nezbytné poukázat na možná východiska, jak tyto překážky eliminovat.

2.1.1 Zákonné překážky na straně věznice

Výraznou překážku na straně vězeňského zařízení představuje právní úprava styku dítěte se svým uvězněným rodičem. Styk je umožněn hned několika způsoby, mezi které patří návštěva osoby ve vězení, telefonický kontakt, písemná korespondence či dokonce kázeňská odměna v podobě opuštění věznice. Zákon však stanovuje pravidla pro ten který způsob kontaktu a spolu s těmito regulacemi vyvstávají jednotlivé překážky způsobující plné zabránění styku či umožňující styk pouze v omezené míře. Zákon konkretizuje pravidla pro přijímání návštěv ve vězeňských zařízení či pro používání telefonu, přičemž existují malé nuance u obviněného a odsouzeného. Pro tuto práci jsou však tyto odlišnosti nerelevantní, proto se v této práci zaměřím na konkrétní překážky věznic u odsouzených rodičů, přičemž mé závěry by měly být přiměřeně aplikovány i na rodiče vzatého do vazby.²³

Dle současné právní úpravy má odsouzený možnost uskutečňovat osobní setkání v podobě návštěv pouze jednou měsíčně v časové dotaci maximálně tří hodin. Počet návštěvníků v rámci jedné návštěvy nesmí překročit počet čtyř osob. V odůvodněných případech může ředitel věznice zvýšit jak četnost návštěv, časový interval konkrétní návštěvy či dokonce navýšit počet osob. U obviněného či odsouzeného je však stanoveno omezení, že návštěva nezletilého dítěte vyžaduje doprovod osoby starší 18 let. Návštěvy jsou organizovány ve dnech pracovních či ve dnech pracovního volna.²⁴

²² RYBOVÁ, Lucie. Děti vězňených rodičů: naplňování práv a potřeb dětí, které mají rodiče ve výkonu trestu – teorie a praxe [online]. vlada.cz, [cit. 2. ledna 2021]. Dostupné na https://icv.vlada.cz/assets/ppov/rlp/vybory/pro-prava-ditete/ze-zasedani-vyboru/DVR_CHV_Rybova_prezentace_vybor.pptx

²³ zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

²⁴ Tamtéž.

První nedostatek v právní úpravě spatřuji zejména v přítomnosti celkového počtu osob na jedné návštěvě. Pokud bychom vzali v potaz zákonný limit, tedy možnost přijmout návštěvu jednou měsíčně maximálně v počtu čtyř osob, vidím jednoznačný problém v tom, že odsouzený s větším počtem nezletilých dětí bude ochuzen o osobní setkání s některým z jeho dětí. Je nutné myslet i na skutečnost, že nezletilé děti musí doprovázet plnoletá osoba, přičemž v některých případech mohou být pro každé rozdílné doprovodné osoby. Je tedy možné, že dojde k obsazení potřebného místa pro návštěvu právě touto tzv. doprovodnou osobou, případně více doprovodnými osobami. Může se jednat například o situaci, kdy otec bude mít tři nezletilé děti s třemi různými matkami. V takové situaci není možné dle dosud platných právních předpisů uskutečnit návštěvu všech dětí najednou za doprovodu svých matek, právě z důvodu překročení počtu čtyř osob na jedné návštěvě. Dochází tak k omezení styku dítěte se svým rodičem, protože styk se v takovém případě může uskutečnit pouze jednou za dva, případně tři měsíce, a to dle toho, zda jsou matky nezletilých dětí ochotné přistoupit na společné či hromadné návštěvy. Styk s rodičem jednou za dva až tři měsíce není dostatečný k tomu, aby došlo k vybudování pevného citového základu mezi dítětem a rodičem.

Přestože je možné argumentovat v takových případech možností zvýšit četnost návštěv, případně navýšení počtu osob zúčastňujících se návštěvy ředitelem věznice, je tato možnost ponechána právě na uvážení ředitele věznice a není možné ji jakýmkoli způsobem ze strany uvězněného či naopak jeho dítěte právně nárokovat.

Další problém je spojen s možností přijímat návštěvy pouze jednou měsíčně. Kontakt dítěte s rodičem jednou měsíčně po dobu tří hodin je dle mého názoru nedostatečný, a to zejména s přihlédnutím ke standardní podobě styku určeného soudem. Soud styk zpravidla upravuje tak, aby v co největší míře rozvíjel, a zároveň budoval vztah s oběma rodiči, přičemž naprostým minimem je styk stanoven jednou za 14 dní o víkendu, jenž by měl být nařizován jen ve výjimečných případech.²⁵Z toho tedy vyplývá, že limit stanovený pro přijímání návštěv jednou měsíčně, neodpovídá ani naprostému minimu, které je vyžadováno při úpravě styku s rodiči. Uvězněnému je tak zasahováno do práva na rodinný život, a to právě z toho důvodu, že uvězněnému rodiči není dostatečně často umožněn kontakt se svými dětmi tak, aby s nimi mohl navázat případně dále budovat vztah. Přičemž je nutné poznamenat, že návštěva jednou měsíčně se nevztahuje pouze na návštěvy dětí, ale na návštěvy zahrnující veškerou blízkou rodinu, přátele a podobně. Návštěvy jsou obecně nastaveny takovým způsobem, že uvězněný s větším

²⁵ FRENČLOVÁ, Adéla. Přehled modelů styku a modelů střídání v péči o dítě [online]. *pravni prostor.cz*, 10. ledna 2019 [cit. 1. ledna 2021]. Dostupné na <<https://www.pravni-prostor.cz/clanky/obcanske-pravo/prehled-modelu-styku-a-modelu-stridani-v-peci-o-dite>>.

počtem dětí a se zájmem tyto děti pravidelně vídat, je omezen v kontaktu s jinými blízkými osobami a přáteli (vyjma návštěv obhájce), protože kapacitu návštěv vězeň zpravidla přednostně využije s dětmi na úkor zbylé blízké rodiny.²⁶ Proto možnost přijímat návštěvy pouze jednou měsíčně tak neodpovídá standardu při běžné úpravě styku, přičemž by vězněnému rodiči nemělo být zasahováno do práva na rodinný život.

Návštěvy ve vězeňském zařízení mohou být organizovány jak ve dnech pracovních, tak ve dnech pracovního volna. Jedním z důvodů je právě kapacita vězeňských zařízení. Kapacita vězeňského zařízení bohužel nemůže každému vězni zaručit návštěvy pouze během víkendů, a proto mohou být návštěvy uskutečněny ve dnech pracovních. Návštěvy probíhající v pracovní dny však mohou zasáhnout do povinné školní docházky či zájmových kroužků dítěte, případně do pracovních povinností pečujícího rodiče či jiné osoby doprovázející dítěte na návštěvy do vězení.²⁷

Dalším problémem je časová dotace poskytovaná na jednu návštěvu ve vězeňském zařízení. Zákonem stanovená tříhodinová návštěva nedostačuje k plnému navázání vztahu s dítětem. Musí se brát v potaz fakt, že dítěti chvíli trvá, než se aklimatizuje v cizím prostředí a než dojde k navázání přirozené komunikace s uvězněným rodičem. V takové situaci je však kontakt přerušen z důvodu vypršení časové dotace a ukončení návštěv. Dokonce Veřejný ochránce práv považuje tříhodinovou časovou dotaci za překonanou, protože v současné době neodpovídá modernímu pojetí výkonu trestu. Veřejný ochránce práv doporučil, aby došlo ke změně v této oblasti a vězňům bylo povoleno přijímat návštěvy každý týden po dobu alespoň jedné hodiny. Přičemž apeloval na individuální přístup a dělení návštěv dle potřeb odsouzených. Vězení by tedy mělo zohlednit situaci odsouzeného, za kterým přijíždí návštěvy ze vzdáleného koutu republiky tak, aby mohl přijímat návštěvy jednou měsíčně po dobu tří hodin, protože by pro návštěvníky byly častější návštěvy s kratší časovou dotací přítěží. Na druhou stranu rodinám dojíždějícím z blízkého okolí by věznice měly umožnit čtenější návštěvy v kratší časové dotaci.²⁸

Dle mého názoru by bylo do budoucna nejvhodnějším řešením tohoto problému především navýšení zákonné měsíční dotace z tří hodin na alespoň pět, eventuálně šest hodin měsíčně,

²⁶ Vězeňská služba ČR – Vazební věznice Liberec. Pravidla přijímání návštěv [online]. vscr.cz, [cit. 25. ledna 2021]. Dostupné na <https://www.vscr.cz/vazebni-veznice-liberec/o-nas/vykon-vezenstvi/pravidla-prijimani-navstev/>

²⁷ RYBOVÁ, Lucie. Děti vězněných rodičů: naplňování práv a potřeb dětí, které mají rodiče ve výkonu trestu – teorie a praxe [online]. vlada.cz, [cit. 2. ledna 2021]. Dostupné na https://icv.vlada.cz/assets/ppov/rlp/vybory/pro-prava-ditete/ze-zasedani-vyboru/DVR_CHV_Rybova_prezentace_vybor.pptx

²⁸ ŠABATOVÁ, Anna a kol. Sborník stanovisek veřejného ochránce práv. Vězeňství II. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019.

přičemž za další vhodný krok ke zlepšení tohoto systému bych spatřovala poskytnutí větší míry volnosti věznicí v individuálním přístupu u návštěv jednotlivých odsouzených. Každá věznice by tak musela k odsouzenému přistupovat individuálně a umožnit mu návštěvy případně i několikrát v průběhu měsíce, aniž by však došlo k překročení maximálního stanoveného limitu. Dětem by takové řešení umožnilo častější a delší kontakt s rodičem, který by mohl vést ke vhodnějšímu přizpůsobení podmínek pro budování či navazování vztahu. Dětem a rodinám dojíždějícím za osobami ve výkonu trestu by tak vznikla větší volnost ve vzájemném styku. Rodině dojíždějící z menší vzdálenosti by tak byl umožněn kontakt například jednou za dva týdny ve výši dvou a půl hodin a rodině dojíždějící z větší vzdálenosti jednou měsíčně ve výši pěti hodin.

Osobní setkání však není jedinou možností. Pokud nelze styk uskutečnit přímo, tedy prostřednictvím osobního setkání, lze ho nahradit stykem nepřímým, respektive písemnou korespondencí či telefonáty. V takovém případě je vždy nutné přihlídnout k věku dítěte. Například pokud dítě není dosud školou povinné a neumí číst ani psát. V takovém případě záleží na vůli pečujícího rodiče či jiné osoby, zda dítěti dopisy přečtou a společně mu pomohou odepsat. Zároveň je nutné podotknout, že písemná korespondence podléhá kontrole ze strany dozorců z důvodu bezpečnosti a je zde riziko narušení soukromí.²⁹ Avšak jelikož písemná korespondence nepodléhá omezení co do četnosti, jedná se proto o vhodný komunikační prostředek, jak s dítětem udržet kontinuální kontakt.

V případě telefonické komunikace je nutné upozornit na podmínky regulující telefonické hovory vězně stanovené vnitřním řádem jednotlivého vězeňského zařízení. Telefonický kontakt je povolen zpravidla denně po dobu 20 minut. Náklady jdou k tíži odsouzeného. Pro některé vězně však může být využití telefonického kontaktu finančně náročné, a to i přesto, že minuta stojí přibližně 2 Kč, přestože došlo k výraznému posunu v této oblasti. V minulosti se jedna minuta hovoru mohla vyšplhat až do výše 15 Kč. Další překážkou kontaktu je fakt, že hovor může uskutečnit pouze vězeň, tedy směrem z věznice ven a nikoli opačně. Kontakt dítěte je tedy omezen pouze na časovou možnost rodiče, která mu je dána ze strany věznice, nikoli dítěte. Tato doba je omezena povinnou školní docházkou dítěte či jeho zájmovými aktivitami, dále pracovní dobou odsouzeného, popřípadě množstvím zařízení v daném vězeňském zařízení.³⁰

²⁹ HAUPTFLEISCHOVÁ, Iva. Právo na styk dítěte s vězněným rodičem. *Jurisprudence*, 2018, č. 2, s. 14-25.

³⁰ Tamtéž.

Další překážku, která ve skutečnosti brání kontaktu mezi rodičem a dítětem, představují návštěvy oddělené od odsouzeného prostřednictvím plexiskla, a to z důvodu bezpečnosti. V takovém případě není umožněn kontakt v podobě chycení za ruku, obejmutí a podobně.³¹

Hovoříme o tzv. bezkontaktních návštěvách, které jsou nařízeny například v případě, že byl u odsouzeného nalezen telefon, psychotropní či omamná látka nebo takové osobě vyšel pozitivní test na užití této látky. K takovému kroku lze přistoupit i tehdy, pokud jedno z těchto rizik pouze hrozí.³² Pokud je kontakt omezen prostřednictvím přepážky, dochází tak ke kolizi dvou práv. Na jedné straně stojí právo na rodinný život spočívající v možnosti kontaktu uvězněného se svým dítětem se co do možná největšího rozsahu (obejmutí, držení za ruku a podobně) a na straně druhé právo na zajištění bezpečnosti návštěv, dozorců a ostatních vězňů, která by mohla být právě vnesením určitého předmětu či látky ohrožena, zajištění stability věznice a dodržování interních pravidel. Přednost v této situaci dostane právě bezpečnost, protože ve vězeňském prostředí není v určitých situacích umožněno poskytnout veškerý komfort tak, jako ve standartních případech na úkor bezpečí a ochrany zdraví ostatních vězňů, dozorců a ostatního personálu. Je nutné upozornit, že kontaktu přes plexisklo není zamezeno zcela, kontakt umožněn je, avšak bez možnosti dotyků a podobně. Bezkontaktní návštěva je tak dle mého názoru v určitých případech nezbytným opatřením, pro který je dán důvod, kterým může být bezpečnost návštěvy, omezení rizika vnesení zakázané věci či látky do věznice apod.

2.1.2 Systémové překážky na straně věznice

Zákonné překážky však nejsou jediným problémem v této oblasti. Pravidelná osobní setkání ovlivňuje například rozhodnutí o umístění vězně do vězeňského zařízení, které činí soud. Není ojedinělé, že je vězeň umístěn do vězeňského zařízení, které není v blízkosti bydliště jeho rodiny. V praxi se stává, že je vězeň ve vězeňském zařízení, které se nachází na druhém konci republiky. Důvodem je jednak geografické rozmístění věznic, ale i jejich přeplněnost.³³

Pokud k takovému řešení dojde, pro některé rodiny to znamená cestování za návštěvou několik stovek kilometrů a větší finanční zátěž. Přičemž je nutné poukázat na to, že návštěvy neprobíhají jen v rámci víkendů, ale ve dnech pracovních, a je tedy nutné si zařídit pracovní volno.³⁴

³¹ zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

³² ŠABATOVÁ, Anna a kol. Sborník stanovisek veřejného ochránce práv. Vězeňství II. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019.

³³ HAUPTFLEISCHOVÁ, Iva. Právo na styk dítěte s vězněným rodičem. Jurisprudence, 2018, č. 2, s. 14-25.

³⁴ Tamtéž.

Domnívám se, že by se soud měl zabývat bydlištěm rodiny odsouzeného při rozhodování o výkonu trestu, respektive o umístění do vězeňského zařízení. Měl by tento fakt přinejmenším zohlednit a pokusit se tak o umístění v nejbližším okolí bydliště rodiny odsouzeného. Motivací je především fakt, že vhodné umístění může zabránit nabourání vztahu s rodinou, dětmi a ostatními důležitými lidmi pro odsouzeného, přičemž udržení kontaktu s okolním světem může mít pro odsouzeného, především tak po propuštění z vězení, nemalý význam.

Je však nutné upozornit, že rozhodování soudu nezáleží pouze na jeho uvážení, jelikož je limitován dalšími okolnostmi popsány níže.

Soud je nucen při umístění odsouzeného do vězeňského zařízení mimo jiné přihlédnout k pohlaví odsouzené osoby kvůli zařazení do ženské, případně mužské věznice. Dalším hlediskem, ke kterému je soud povinen přihlédnout, je povaha trestného činu nezbytná pro zařazení do typu vězeňského zařízení odrážející odpovídající míru ostrahy. Spojení hledisek (kapacita, přeplněnost a bydliště) bohužel často nekoresponduje s umístěním do té nevhodnější věznice, a soud je tak nucen odsouzeného umístit do věznice, která se nenachází v blízkosti bydliště jeho rodiny. Pokud se tak stane, následným řešením je individuální žádost o přemístění do věznice blíže bydliště své rodiny.

Dle mého názoru by se k bydlišti rodiny odsouzeného při rozhodování o umístění do věznice mělo co do možná největší míry přihlížet, přestože faktické okolnosti související s typem a naplněností věznice mohou soud při takovém rozhodování výrazně limitovat.

2.1.3 Materiální překážky na straně věznice

Hlavní překážkou materiální povahy jsou finance, případně můžeme hovořit o vybavenosti vězeňských zařízení. Jak jsem výše zmiňovala, rodič může být umístěn do vězeňského zařízení daleko od bydliště jeho rodiny, tudíž je potřeba za účelem návštěvy za rodičem dojíždět i několik stovek kilometrů. V současné době však neexistuje právní úprava zabývající se konkrétně touto tematikou, tedy tematikou reagující na zajištění dostatečných finančních prostředků pro úhradu nákladů na návštěvu dětí ve věznici. Úhrada nákladů spojená s návštěvou uvězněného rodiče tak závisí na pečující osobě, dětském domově, neziskové organizace či jiném podobném zařízení.³⁵ Dosud neexistuje žádná sociální dávka či příspěvek určený na proplacení nákladů na cestu dítěte za uvězněným rodičem, který by umožnil dětem častější návštěvy ve vězení. Děti se tak často s rodiči i několik měsíců nevidí právě z důvodu nedostatku financí na cestu do věznice.

³⁵ Metodika pro poskytování dotací nestátním neziskovým organizacím ze státního rozpočtu Ministerstvem spravedlnosti na rok 2021 [online]. justice.cz, [cit. 3. ledna 2021]. Dostupné na https://justice.cz/documents/12681/2440183/Metodika_2021.pdf/3db3f3e3-846b-45f7-961d-b9fc09d48680

Řešením by bylo, aby uvězněný rodič zaplatil, případně přispěl na náklady spojené s návštěvami dítěte ve vězeňském zařízení. Pokud vězeň pracuje, je schopen si svou prací vydělat alespoň 50 % minimální mzdy.³⁶ Většina peněz však poté putuje na úhradu nákladů spojené s výkonem trestu, zaplacení dluhů, alimentů a podobně. Vězni tak ze své vydělané mzdy zpravidla nebudou dostatečné finanční prostředky na financování cest svých dětí do vězení, a dotování cestovného tak záleží na samotném dítěti, případně pečující osobě.³⁷

Určitou překážku představuje i vybavení konkrétního vězeňského zařízení. V některých zařízeních nejsou dosud vytvořeny speciální místnosti určené pro styk s dětmi, jež ulehčují průběh návštěv. K návštěvám tak dochází v nehezkých přeplněných místnostech, ve kterých chybí jakékoliv soukromí, klid či koutek s hračkami. Místnosti jsou tak pro děti neatraktivní a ztěžují možnosti k navázání přirozeného kontaktu.³⁸

U návštěv dětí by tak došlo k posunu, pokud by byly součástí každé věznice místnosti přizpůsobené dětským požadavkům, tedy aby byly útulné, barevné a vybavené hračkami či kreslicími potřebami. Děti by v takovém prostředí potenciálně méně vnímaly skutečnost, že jsou na návštěvě ve vězení.

2.2 Současná řešení překážek styku uvězněných a jejich nedostatky

2.2.1 Výkon trestu odsouzené matky s dítětem

Právo na rodinný život, respektive právo styku s dítětem je natolik důležitá problematika, že samotný zákon reaguje na styk uvězněného rodiče pomocí některých nástrojů, jež mají do určité míry zajistit nepřerušeni vztahu mezi rodičem a dítětem a jejich následné budování. Mimo návštěv tak například matce umožňuje vykonání trestu ve věznici za přítomnosti svého dítěte.

Specifickou variantu řešení styku dítěte s uvězněným rodičem nabízí Věznice Světlá nad Sázavou. Tato věznice jako jediná v České republice umožňuje odsouzeným matkám vykonat trest spolu se svými dětmi. Jedná se o způsob řešení, který určitým způsobem odbourává překážku styku rodiče a dítěte z důvodu uvěznění a umožňuje budování vztahu mezi dítětem a matkou po celou dobu uvěznění. Tento program se však vztahuje pouze na děti malé, zpravidla do věku tří let, přičemž matka si o tuto možnost musí požádat a splňovat předem stanovená kritéria. Mezi hlavní požadavky patří mimo jiné i to, že žena nesmí být před výkonem omezena v rodičovské odpovědnosti, její trest by měl být delší jak šest měsíců a zároveň by neměl

³⁶ nařízení vlády č. 361/2017 Sb., o výši a podmínkách odměňování odsouzených zařazených do práce ve výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů

³⁷ VOLF, Tomáš. Většina vězňů pracovat nemůže nebo nechce [online]. novinky.cz, 14. listopadu 2019 [cit. 29. ledna 2021]. Dostupné na: <<https://www.novinky.cz/ekonomika/clanek/vetsina-veznu-pracovat-nemuze-nebo-nechce-40302371>>.

³⁸ HAUPTFLEISCHOVÁ, Iva. Právo na styk dítěte s uvězněným rodičem. Jurisprudence, 2018, č. 2, s. 14-25.

přesahovat délku tří let, žena musí být zaopatřena finančními prostředky na úhradu nákladů spojených s péčí o dítě a musí být v dobré zdravotní a psychické kondici.³⁹

Ani splněním všech výše uvedených kritérií však nevzniká ženě právní nárok na to, aby jí bylo v této věci vyhověno. Jedná se o řešení, které je kapacitně omezené. V České republice existuje pouze jedna věznice poskytující tento program, přičemž její kapacita činí pouze 15 míst pro odsouzené matky s maximálním celkovým počtem 20 dětí.⁴⁰ Cílem tohoto oddělení je především „*posilování a rozvíjení kladné citové vazby mezi matkou a dítětem, vytvoření pevného vztahu vedoucího k rodičovské odpovědnosti, uspokojování potřeb dětí při respektování daného stavu a stupně vývoje dítěte, u matky rozvíjení samostatnosti a zodpovědnosti, stimulování pozitivních postojů a dovedností, které jsou žádoucí pro návrat do společnosti, vedení matky ke komplexní péči o psychický rozvoj dítěte.*“⁴¹ Tato varianta tedy dle mého názoru umožňuje budování vztahu mezi dítětem a jeho matkou, což má pozitivní dopady jak na dítě samotné, tak i na odsouzenou matku, jejíž návrat do normálního života bude motivován právě vztahem navázaným či udržovaným v průběhu uvěznění. V praxi řeší tento způsob překážku styku způsobenou uvězněním matky dle mého názoru účinným způsobem, ale pouze ze strany matky. Jedná se tedy o efektivní řešení za situace, kdy o dítě nejeví zájem otec nebo jednoduše otce nemá, případně se nemá o dítě kdo postarat a hrozil by tak přesun do dětského domova, respektive jiného zařízení ústavní výchovy. V takovém případě shledávám výkon trestu s dítětem jako vhodné řešení nastalé situace. Dítě je s matkou i přes její uvěznění, nemusí od ní být odloučeno a dochází k vytvoření a budování vztahu mezi nimi. Péče matky tak není přerušena. Jak jsem zmiňovala, tento způsob výkonu trestu však zákon umožňuje pouze matkám. V současné době neexistuje mužská věznice s tímto specifickým oddělením, přestože není neobvyklé, aby se o dítě v dnešní době staral muž, a to ať už se jedná o heterosexuální nebo homosexuální pár.

Problém však nastává v situaci, kdy otec o dítě zájem jeví. Jelikož je však dítě ve vězení spolu s matkou, o kontakt je v takovém případě ochuzen právě otec, a to i přesto, že se žádného protiprávního chování nedopustil. V takovém případě nedochází k odstranění překážky styku, avšak pouze k přesunu překážky na jinou osobu. Otec je poté odkázán na kontakt prostřednictvím návštěv ve vězeňském zařízení dle pravidel konkrétní věznice. Styk se může uskutečnit i mimo vězeňské prostředí, pokud je uvězněné matce udělena kázeňská odměna

³⁹ Věznice Světlá nad Sázavou. Výkon trestu odsouzených matek s dětmi [online]. vscz.cz, [cit. 29. ledna 2021]. Dostupné na <<https://www.vscz.cz/veznice-svetla-nad-sazavou/o-nas/vykon-vezenstvi/vykon-trestu-odsouzenych-matek-s-detmi/>>.

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ vnitřní řád pro odsouzené Věznice Světlá nad Sázavou č.j. VS-54552-10/ČJ-2018-802330

v podobě opuštění vězeňského zařízení. Jedná se však o odměnu, která je udělena odsouzené matce nikoli dítěti samotnému, proto se styk s otcem odehrává za přítomnosti matky.⁴²

Hlavní důvod, proč se otec musí spoléhat na návštěvy ve věznici (nemůže si tedy dítě vyzvednout ve vězeňském zařízení a návštěvy vykonat mimo vězeňské zařízení bez přítomnosti matky), spočívá především v provedení povinné prohlídky praktickým lékařem pro děti a dorost. Vězeňské zařízení je povinné při každém vzájemném předávání dítěte nechat dítě prohlédnout lékařem.⁴³ Věznice musí garantovat, že je dítě předáváno v pořádku. Totéž platí i při vrácení dítěte matce. Věznice Světlá nad Sázavou, jako jediná věznice v České republice umožňující výkon trestu odsouzených matek spolu s dětmi, nemá vlastního dětského lékaře.⁴⁴ Pro kontrolu zdravotního stavu dítěte je tedy nutné absolvovat cestu za pediatrem do civilního zařízení. Věznice je mimo jiné limitována ordinačními hodinami praktického lékaře, se kterým věznice spolupracuje. Ordinační hodiny jsou stanovené na pracovní dny, přičemž většina návštěv se však odehrává o víkendech. Věznice proto není schopna zcela tuto podmínku zabezpečit.⁴⁵

Avšak i přes tento nedostatek spatřuji daný způsob řešení natolik potřebný, že by v této oblasti mělo dojít alespoň k posunu co do navýšení kapacity tohoto konkrétního oddělení, případně aby došlo k otevření těchto specializovaných oddělení i v dalších ženských, jakož i mužských věznicích.

2.2.2. Opuštění vězeňského zařízení

Další variantou, jak se může uvězněný rodič stýkat se svým dítětem, je institut opuštění věznice za účelem návštěvy. Opuštění věznice je jednou z forem kázeňských odměn. Vězni je v takovém případě umožněno za účelem návštěvy opustit vězeňské zařízení až na 24 hodin. Jedná se o možnost, jak uskutečnit osobní setkání s dítětem a zapracovat tak na budování vztahu mezi dítětem a rodičem. Prostřednictvím rozhodnutí ředitele věznice je vězni vymezen prostor, ve kterém se může pohybovat a zároveň čas, po který tak může činit. Tento druh odměny se však nevztahuje na všechny typy věznic. Není možné opustit věznici se zvýšenou ostrahou. U

⁴² zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

⁴³ vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody

⁴⁴ Věznice Světlá nad Sázavou. Výkon vězeňství [online]. vscr.cz, [cit. 6. dubna 2021]. Dostupné na <<https://www.vscr.cz/o-nas/vykon-vezenstvi>>.

⁴⁵ KOHOUTOVÁ Iva, 2021. Interview se zástupcem vedoucího oddělení výkonu vazby a trestu Věznice Světlá nad Sázavou. 7. dubna 2021. Informace byly sdělené prostřednictvím emailové korespondence.

ostatních typů věznic s ostrahou, ať už se jedná o nízký či vysoký stupeň zabezpečení, je tato forma odměny možná. V obecné rovině se však jedná o velice výjimečný prostředek.⁴⁶

Právě opuštění představuje možné řešení styku dítěte s rodičem. Dítě se v takovém případě může setkat s rodičem, aniž by bylo nuceno vstoupit do prostor věznice a vystavit se tak kontrole při vstupu. Setkání se také odehrává v mnohem přívětivějších prostorech, než nabízí věznice, ať už s přihlédnutím k prostředí či soukromí. Další výhodou je pak i skutečnost, že rodič může navštívit dítě v jeho obvyklém prostředí a dítě proto není nuceno cestovat za rodičem do vězení. Kontakt je možné uskutečnit po mnohem delší dobu, než umožňují tříhodinové návštěvy ve věznicích. Může tak dojít k širšímu styku oproti vězeňskému prostředí, ať už co do jeho délky či prostředí, ve kterém je možné ho uskutečnit. Tento druh styku shledávám jako účinné řešení umožňující osobní setkání v situaci, kdy je rodič ve výkonu trestu odnětí svobody. Dochází tak k rozvoji a budování vztahu mezi oběma, a to vzhledem k situaci asi nejvhodnějším možným způsobem. Styk se odehrává v jiném, často vhodnějším a dítěti známějším či bližším prostředí a je mu též věnován delší čas.

Tento institut je však jednou z forem kázeňských odměn, přičemž vězeň si jej nemůže nárokovat. Jedná se tedy o nástroj, který reaguje na chování uvězněného a má zpravidla výjimečný charakter.⁴⁷

⁴⁶ vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody

⁴⁷ Tamtéž.

3 Vzdálenost jako překážka styku

Vzdálenost představuje v praxi při uskutečňování styku mezi dítětem a rodičem určitý druh překážky, který je zcela odlišný od překážky spojené s výkonem trestu ve vězeňském zařízení. Dle mého názoru hlavní rozdíl spočívá v tom, že ne každá vzdálenost může překážku styku představovat, přičemž uvěznění rodiče už se své podstaty omezuje styk s dítětem podstatným způsobem. Nepodmíněný výkon trestu odnětí svobody představuje překážku styku v několika ohledech, ať už v rámci přímé či nepřímé podoby styku. Překážka uvěznění je spojena se striktními pravidly týkajícími se návštěv nebo telefonování, s přihlédnutím k tomu, že uvěznění může mít charakter dlouhodobého omezení kontaktu s dítětem, případně celoživotního, pokud bychom uvažovali o doživotním trestu. Styk je tedy prakticky omezen v mnohem větší míře, než tomu bude v případě vzdáleného bydliště mezi rodičem a dítětem. Vzdálenost tedy může do jisté míry překážku přestavovat, avšak nelze automaticky hovořit o problému v rámci styku bez ohledu na další okolnosti. Jedná o překážku, jež styk v některých případech ztěžuje, avšak nikoli srovnatelným způsobem jako výkon trestu odnětí svobody. Existují široké možnosti, jak styk udržovat na dálku, pokud osobní kontakt není možné z důvodu geografické vzdálenosti uskutečnit častěji. Takové spektrum možností však vězeňské prostředí nenabízí, případně je jejich užití značně omezené. Příkladem může být telefonický kontakt, který je ve vězení omezen dle časového rozvrhu dne. V případě vzdálenosti však toto omezení odpadá.⁴⁸

Vzdálenost omezující styk nastává nejčastěji v případě rozpadu vztahu, a to ať už hovoříme o svazku manželském nebo partnerském. Rozvod, případně rozchod může zapříčinit odstěhování jednoho z rodičů do jiného bydliště, a to jak z objektivních (změna místa výkonu práce, výhodnější pracovní pozice, osobní a finanční důvody) tak subjektivních důvodů (snaha o větší vzájemné odloučení, pomsta, větší separace dítěte). Dítě má pak zpravidla bydliště u toho rodiče, kterému je dítě svěřeno do péče. V takovém případě však dochází k omezení svévolného rozhodování o bydliště dítěte pouze ze strany jednoho rodiče. Vždy je potřeba docílit konsenzu mezi rodiči a na místě bydliště se musí rodiče domluvit, v krajních případech o bydlišti dítěte rozhoduje soud. Pokud rodič přesto tuto povinnost nerespektuje a s dítětem se odstěhuje, jedná protiprávně a soud je k takové okolnosti při úpravě styku povinen přihlížet.⁴⁹

Pokud jeden z rodičů tuto povinnost poruší a s dítětem se odstěhuje do větší vzdálenosti, osobní kontakt v menší či větší míře může být omezen právě dojezdovou vzdáleností. Pokud se

⁴⁸ zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁹ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Určení místa bydliště jako významná záležitost dítěte. Právní rozhledy, 2019, č. 19, s. 649.

jedná o větší geografickou vzdálenost mezi bydlištěm obou rodičů, může být z tohoto důvodu vyloučena střídavá péče, a dochází tak k omezení kontaktu s rodičem po delší časové období. Styk pak neprobíhá v takovém rozsahu, jako je tomu u střídavé péče. Dále dochází ke zvyšování útraty financí za náklady na cestování za dítětem, a zároveň může samotným cestováním dojít ke zkrácení styku, a osobní styk nemusí být tak častý a pravidelný.

Soud je však vždy povinen upravit styk mezi dítětem a rodičem na větší vzdálenost tak, aby v co největším rozsahu odpovídal právu dítěte na péči obou rodičů. Přitom by měl zkoumat mimo jiné zájem dítěte na cestování. Je nutné vzít v potaz, že častější cestování na větší vzdálenost není zátěž jen pro rodiče, ale i pro dítě samotné. a nelze ho tedy nastavit tak, aby dítěti samotnému způsobovalo újmu.⁵⁰

3.1 Problematika vzdálenosti

Z judikatury ústavního soudu zabývající se vzdáleností dopadající na možnosti styku s dítětem vyplývá, že na vzdálenost nelze vždy pohlížet jako na překážku styku. Vždy je třeba přihlídnout zejména k tomu, o jak velkou vzdálenost se jedná. Avšak samotná vzdálenost není při posuzování překážky styku jediným kritériem. Důležitým faktorem je i věk dítěte, tedy zejména to, zda se jedná o dítě předškolního věku nebo o dítě školou povinné. Dále je také třeba zohlednit finanční a časové možnosti rodičů nebo zájmové aktivity dítěte. V souhrnu právě tyto okolnosti ovlivňují možnost střídavé péče, jak vyplývá z judikatury zabývající se touto tematikou, a právě z toho usuzují, že tyto okolnosti mohou stejně tak ovlivnit i realizaci osobního styku. Pokud jsou bydliště rodičů od sebe vzdálená a tato vzdálenost přesahuje běžnou dojezdovou vzdálenost, může docházet k tomu, že styk neprobíhá pravidelně nebo tak často jako je tomu u rodičů, jež od sebe nemají bydliště vzdálená. Avšak přesto nelze přistoupit k závěru, že vzdálenost styk vylučuje zcela. Styk sice nelze například uskutečnit během pracovního týdne, protože dojezdová vzdálenost to neumožňuje, avšak stále je možné styk uskutečnit během víkendu, případně prázdnin.

V praxi také není stanovena konkrétní hranice vzdálenosti, která už za překážku styku může být považována. Domnívám se, že je tomu zejména proto, že sama vzdálenost není vždy tím jediným vypovídajícím hlediskem. V některých případech může překážku vyvolat vzdálenost 300 km, v ostatních případech se může jednat o mnohem kratší vzdálenost. Vždy je nutné posoudit i ostatní relevantní okolnosti. Právě tyto okolnosti způsobují, že je každá konkrétní situace svým způsobem originální a nelze tedy paušálně říct, která vzdálenost automaticky vylučuje či nevylučuje možnost střídavé péče.

⁵⁰ náleží Ústavního soudu ze dne 29. května 2018, sp. zn. I. ÚS 2996/17

To, že vzdálenost nemusí být sama o sobě překážka, lze demonstrovat na následujícím příkladu. Pokud by bydliště rodičů byla od sebe vzdálená přibližně 50 km, domnívám se, že tato vzdálenost obecně vzato nebude brána jako překážka, která by dítěti bránila v dojíždění do školy. Už jen z důvodu, že se jedná o vzdálenost, kterou denně dojíždí za prací řada lidí. Avšak pokud bydliště rodiče bude v takovém místě, kdy je dojíždění do školy pro dítě prakticky nemožné, ať už z důvodu špatného dopravního spojení nebo absence řidičského oprávnění rodiče, je pro dítě dojíždění poměrně značným problémem, ke kterému by se mělo zcela jistě přihlížet. Dítě by na dojíždění do školy muselo vynaložit příliš vysoké úsilí, které by nebylo v jeho v nejlepším zájmu.⁵¹ Pro dítě by cestování za svým rodičem mělo být spíše zpestřením, nikoli každodenní rutinou způsobující vyčerpání, únavu a případně omezující ostatní zájmové aktivity.

Větší vzdálenost tak zpravidla styk určitým způsobem ovlivňuje či omezuje, ale rozhodně se nejedná o překážku, která by styk zcela vyloučila. Vždy je možné využít k doplnění přímé podoby styku tu nepřímou, jež dnešní doba díky stále se rozvíjejícím technologiím umožňuje. Přesto ale nelze tuto formu srovnávat s hodnotou, jež poskytuje osobní styk. Osobní styk tak má vždy přednost z důvodu nejefektivnějšího budování vztahu mezi dítětem a rodičem.⁵² Nejvhodnějším řešením takové situace by bylo zmenšení vzdálenosti, jež pravidelný kontakt narušuje. Avšak takové řešení je v reálných případech obtížně aplikovatelné, jelikož objektivní okolnosti zpravidla tuto možnost rodičům nenabízí. Na řadu se tak dostává řešení, kdy nepečujícímu rodiči by měly styk umožnit prázdniny, které poskytují dostatek prostoru k uskutečnění styku tak, aby dítě nebylo nuceno pravidelně migrovat mezi bydlišti rodičů. Vždy je však nutné vzít v potaz danou geografickou vzdálenost, kterou je nutné překonat za účelem styku. V těch nejkomplikovanějších situacích by se dítě s rodičem mohlo vídat pouze o prázdninách a v ostatních chvílích udržovat styk prostřednictvím telekomunikačních technologií. V případě, že vzdálenost je sice delší a není možné ji z časového hlediska absolvovat v pracovní dny, úprava styku by tomu měla odpovídat, a styk by se tak měl odehrávat o víkendech a o prázdninách. V průběhu týdne lze kontakt doplnit telefonickými hovory.

Přesto možnost osobního setkání považuji za natolik důležitou, že pokud vzdálenost tuto možnost osobního setkání vylučuje, jedná se o podstatnou překážku bránící styku s dítětem, avšak nejedná se o překážku neřešitelnou či zcela zamezující styku s dítětem. Vzdálenost by styk měla omezovat nejmenším možným způsobem, a to z důvodu, že je osobní styk považován

⁵¹ náleží Ústavního soudu ze dne 6. prosince 2016, sp. zn. I. ÚS 823/16 (bod 32)

⁵² náleží Ústavního soudu ze dne 29. května 2018, sp. zn. I. ÚS 2996/17

za nejefektivnější možné řešení styku mezi dítětem a rodičem. Je tomu tak zejména z důvodu, že právě osobním kontaktem dochází k nejlepšímu budování vztahu mezi rodičem a dítětem. V každém případě by měla být snaha vždy zachovat osobní kontakt mezi dítětem a rodičem v co největší míře, a to i přes větší geografickou vzdálenost. Vzdálenost by se při určování styku měla zohlednit a styk by se této okolností měl přizpůsobit.

Na závěr je však nutné podotknout, že vzdálenost by neměla hrát významnou roli zejména u dětí nízkého věku, kterým nebude cestování závažně narušovat školní docházku. Vzdálenost proto v takovém případě nemusí představovat překážku styku. Vždy je však nutné zohlednit i finanční a časové možnosti obou rodičů a nikoli se zabývat pouze samotnou vzdáleností.

V těch ostatních případech, kdy jsou děti školou povinné, je možným řešením odstranění velké vzdálenosti mezi bydlišti rodičů nebo nastavení styku tak, aby cestování nezasahovalo do povinností dítěte a jeho zájmů. Samozřejmostí je doplnění osobního kontaktu přes video hovory, telefonáty či podobným způsobem.

3.2 Zkrácení rozsahu styku

Jak jsem již popsala výše, styk nemusí být větší vzdáleností bydlišť rodičů zabráněno zcela, ale k jistému omezení docházet může. Pokud mezi bydlišti rodičů existuje větší geografická vzdálenost, je nutné překonat určitou vzdálenost pro to, aby se styk mohl uskutečnit. To s sebou však nese určitá úskalí. Vzdálenost totiž může negativně zkracovat délku styku. Pokud se styk odehrává o víkendu od pátku od 17 hodin do neděle do 17 hodin. Styk činí přibližně 48 hodin. Pokud vzdálenost spočívá v překonání například 300 km, jedna cesta může zabrat přibližně tři nebo dokonce tři a půl hodiny. Konkrétní čas je potom závislý na využití druhu dopravy, dopravní situaci a mnoha dalších okolnostech. Rodič je tedy nucen během víkendu vykonat dvakrát cestu tam a zpět, přičemž cestování tak minimálně zabere 12 hodin čistého času a styk s dítětem je tím zkrácen o minimálně šest hodin. Styk tedy netrvá 48 hodin, ale pouze 42 hodin. Mohou však nastat situace, kdy je vzdálenost mnohem větší a je například nutné překonat hranice státu. V takovém případě může být omezení mnohem větší a cestování za dítětem se tedy nemusí ani uskutečnit. Cestování s sebou přináší nejen vyčerpání spojené s dlouhým cestováním, ale i časovou a finanční zátěž. Řešením je v současné době pouze rozdělení zátěží spravedlivě mezi oba rodiče tak, aby nedocházelo ke zvýhodnění či znevýhodnění jednoho z nich.⁵³

Judikatura došla v této problematice k závěru, že *„Pokud dojde k tomu, že rodič, jemuž bylo dítě svěřeno do péče, se odstěhuje do větší vzdálenosti z původního místa bydliště, obecné soudy*

⁵³ rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 2. září 2020, sp.zn. IV. ÚS 4156/19-2

*nemohou ponechat tento aspekt stranou a musí jej zohlednit ve svém rozhodování o úpravě styku či vyživovací povinnosti. V zájmu rovnoměrného vyvážení překážek spojených s realizací styku dítěte s rodičem na větší vzdálenost považuje Ústavní soud za vhodné, aby tyto byly přeneseny částečně i na rodiče, jemuž bylo dítě svěřeno do péče.*⁵⁴

Ústavní soud tedy stanovil, že zátěž spojená s cestováním by měla být poměrně a spravedlivě rozdělena mezi oba rodiče. Jednou z variant, jak toho docílit, je střídání se ve vyzvedávání a vracení dětí jednomu z rodičů. Případně soud může stanovit místo předání, které leží přibližně na polovině cesty mezi bydlišti rodičů. Řešení těchto přítěží zahrnuje různé varianty a záleží na konkrétních okolnostech.⁵⁵ Ne vždy lze využít jednu z těchto variant, protože škála životních situací je opravdu široká. Problém může opět nastat v situaci, kdy jeden z rodičů nemá automobil nebo řidičské oprávnění⁵⁶ a z důvodu vzdálenosti a komplikovanosti dopravy nemůže využít jiného dopravního prostředku, aby dítě přivezl či dovezl. V takovém případě, by měl soud zmírnit v co největší míře časové a finanční dopady do sféry rodiče, který je ovlivněn právě těmito na něm nezávislými okolnostmi. Domnívám se, že soudy v takovém případě postupují spravedlivě. Žádný z rodičů by neměl být zatěžován většími povinnostmi oproti rodiči druhému. O veškerou zátěž, a to ať už finanční, časovou či jiné povahy by se tak měli rovným dílem dělit. Jedná se o řešení, které mezi rodiči nebude dělat rozdíly, a proto nebude tato problematika vyvolávat zbytečné spory, jež potom ve výsledku nejvíce dopadají na dítě samotné.⁵⁷ Důležité je také to, že pokud dojde ke střídání dovozu/přívozu dítěte, styk s dítětem pak nezahrnuje například čtyři cesty po třech hodinách, ale pouze dvě, přičemž právě jedna tříhodinová cesta, zkrátí styk. Styk je však zkrácen o pouhé tři hodiny, nikoli celkových šest hodin a ani vyčerpání rodiče způsobené cestováním není takové.

Jedním řešením je tedy spravedlivě rozdělit obtíže spojené s cestováním mezi rodiče. Problém však nastává, pokud rozdělení zátěže mezi rodiče není možné. Jedná se například o situaci, kdy je rodič fyzicky postižený, jenž mu brání nebo zásadně stěžuje jakoukoliv dopravu. V takovém případě, by styk měl být o dobu cestování rozšířen. Pokud by se jednalo o finanční kompenzace, soud by měl tuto okolnost zohlednit při určování výše výživného.⁵⁸

⁵⁴ náleží Ústavního soudu ze dne 29. května 2018, sp. zn. I ÚS 2996/17

⁵⁵ rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 2. září 2020, sp.zn. IV. ÚS 4156/19-2

⁵⁶ usnesení Ústavního soudu ze dne 23. října 2014, sp. zn. I. ÚS 2587/14

⁵⁷ rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 2. září 2020, sp.zn. IV. ÚS 4156/19-2

⁵⁸ rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 2. září 2020, sp.zn. IV. ÚS 4156/19-2

4 Zdravotní stav jako překážka styku

V praxi by se dále mělo řešit i to, zda zdravotní stav může určitým způsobem ovlivnit styk dítěte a rodiče, respektive zda onemocnění může vytvořit tak závažnou překážku, přes kterou není možné styk realizovat. Opět zde bude záležet na mnoha okolnostech, které budou analyzovány v následujících podkapitolách. Bude zejména důležité se zabývat tím, o jakou nemoc se jedná, zda se jedná o nemoc psychického rázu nebo fyzického charakteru či infekční onemocnění. A právě tyto okolnosti rozhodují o tom, zda je zdravotní stav způsobilý vytvořit překážku, která styku brání.

4.1 Zdravotní stav dítěte jako překážka styku

V praxi často dochází k situacím, kdy mezi rodiči vznikají spory ohledně uskutečnění styku s dítětem. Hlavním důvodem jsou právě narušené vztahy mezi rodiči způsobené rozchodem či rozvodem, které zpravidla způsobují problematický výkon styku.⁵⁹ Jednou ze situací, která často tyto spory vyvolává je právě onemocnění dítěte. Vystává pak, zda onemocnění dítěte může mít negativní dopady na realizaci styku s oprávněným rodičem, případně za splnění jakých podmínek k tomu může dojít.

Onemocnění dítěte lze totiž posuzovat ze dvou odlišných pohledů, buď jako objektivní překážku bránící styku nebo jako bezdůvodné bránění styku s druhým rodičem. V současné době totiž není výjimkou, že problematiku nemocného dítěte zpravidla pečující rodič využívá jako výmluvu, která brání uskutečnění styku s druhým rodičem a skrze dítě se tak druhému rodiči snaží škodit, mstít, případně si přítomnost dítěte neoprávněně přivlastňuje. Takové jednání však způsobuje v konečném důsledku to, že je styk z důvodu vymyšleného či běžného onemocnění bez relevantního důvodu zrušen. Takovým jednáním pečující rodič fakticky omezuje kontakt s oprávněným rodičem. Kontakt s dítětem je zrušen, a rodič tak přichází o svůj čas strávený s dítětem, který přispívá k budování vztahu mezi dítětem a rodičem. Pečující rodič bere onemocnění automaticky bez dalšího jako důvod pro zrušení styku s oprávněným rodičem.⁶⁰

Dle judikatury onemocnění vytváří objektivní překážku styku, avšak pouze při splnění určitých kritérií. Vždy je nutné přihlídnout k jednotlivým okolnostem případu. Na jedné straně je třeba zkoumat schopnosti oprávněného rodiče se o dítě postarat (časové možnosti, prostředí) a na straně druhé zdravotní stav dítěte. Zdravotní stav dítěte posuzuje lékař, který musí vzít v potaz charakter nemoci, psychický stav dítěte, možnost a případnou zátěž převozu dítěte

⁵⁹ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. Rodinné právo. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020. s. 863 - 865

⁶⁰ usnesení Nejvyšší soud ze dne 21 února 2011, sp. zn. 20 Cdo 4498/2009

k oprávněnému rodiči nebo doporučený způsob léčby. Pokud lékař dospěje k závěru, že dítě musí mít klid na lůžku a z tohoto důvodu není možné uskutečnit převoz dítěte do bydliště nepečujícího rodiče, je třeba se vyjádřením lékaře řídit. V takovém případě není v zájmu dítěte styk uskutečnit, a to například z důvodu potenciálního zhoršení zdravotního stavu způsobeného převozem.⁶¹

Dle mého názoru je tento přístup správný. Ke zrušení styku by mělo dojít pouze za situace, kdy to zdravotní stav dítěte vyžaduje – převoz by mohl vést ke zhoršení zdravotního stavu. Zároveň by ke zrušení kontaktu s dítětem nemělo docházet v situacích, kdy je dítě běžně nachlazené, například trpí rýmou a kašlem. V takovém případě není realizace styku pro dítě nebezpečná, protože nehrozí rapidní zhoršení jeho stavu způsobené převozem. Rodiči tedy v kontaktu nebrání objektivní překážka zabraňující styku s dítětem. Rodiče mají dle judikatury právo stejnou měrou se podílet na výchově dítěte, a zároveň stejnou měrou o něj pečovat, i tehdy pokud je dítě nemocné. Pokud je dítě svěřeno do péče jednoho z rodičů, druhý rodič by měl mít možnost se s dítětem vídat natolik, aby tyto aspekty v co nejširší míře naplnil i přesto, že s dítětem není v každodenním kontaktu. Výjimku tvoří specifický zdravotní stav dítěte.⁶²

Domnívám se, že je tomu tak zejména z důvodu, že pokud by dítě mělo oslabenou imunitu, k takovým situacím by mohlo docházet častěji a styk s rodičem by tak mohl být pravidelně rušen po delší časové období. Rodič by tak byl ochuzen o styk s dítětem, což by mohlo vést k nabourání vztahu mezi dítětem a rodičem.

Z výše uvedeného vyplývá, že ne každé onemocnění je nutné považovat za důvod pro nerealizaci styku. Vždy je třeba posuzovat jednotlivé okolnosti případu. Jestliže je dítě běžně nachlazené, schopnost postarat se o něj druhým z rodičů se nikterak nezmenšuje. Pečující i nepečující rodič má schopnost se o dítě postarat srovnatelně. V takovém případě, nemůže být nachlazení jediným důvodem pro zrušení styku s druhým rodičem.⁶³

Avšak spektrum situací je široké a je tedy nutné posuzovat jednotlivé případy individuálně. Vždy se nemusí jednat o problematiku nachlazení a jemu podobných onemocnění. Objektivní překážku styku může vytvořit i duševní stav dítěte. Ústavní soud se zabýval případem, ve kterém nezletilá byla diagnostikována porucha postihující vývoj řeči, a zároveň jí byla diagnostikována separační úzkostná porucha, která způsobovala potíže s přespáváním mimo svůj domov. V takovém případě musel být styk modifikován tak, že v rozsahu styku nebylo

⁶¹ usnesení Nejvyšší soud ze dne 21 února 2011, sp. zn. 20 Cdo 4498/2009

⁶² náleží Ústavního soudu ze dne 15. května 2018, sp. zn. II ÚS 1191/17

⁶³ usnesení Nejvyšší soud ze dne 21 února 2011, sp. zn. 20 Cdo 4498/2009

možné přespávání mimo domov a styk se tak odehrával bez přespávání. V tomto případě byl kladen důraz na zájem dítěte, který spočíval v nevhodnosti realizace styku přes noc, který by v jejím specifickém zdravotním stavu mohl způsobovat psychické problémy či úzkostné projevy. Zde byl nepečující rodič znevýhodněn, protože mu byl styk modifikován tak, aby kontakt s dítětem probíhal pouze přes den a nikoli v noci, Rodiči tak byl zkrácen čas, který by mohl využít k péči o dítě a působení na jeho výchovu.⁶⁴

Jiným případem se zabýval Ústavní soud, kdy byla dítěti diagnostikována porucha ADHD s intenzivními projevy, která měla negativní vliv na učení, soustředění či pozornost a odborníky bylo doporučeno zajistit dítěti v co největší míře stálé výchovné prostředí. V takovém případě nebylo vhodné nařídít střídavou péči, a to i přesto, že pro ni byla na obou stranách splněna kritéria. V takovém případě byla porucha označena jako překážka, která sice styku nebrání zcela, ale má za následek to, že nelze přistoupit ke střídavé péči. Druhý rodič je tedy odkázán na kontakt s dítětem pouze prostřednictvím vymezených termínů a nemůže s dítětem trávit tolik času jako je tomu v případě střídavé péče. Přestože je rodič ve větší míře omezen na podílení se na výchově dítěte či na jeho působení a formování, jedná se o řešení, které je v takové situaci nezbytné, aby byla pro dítě zajištěna stálost prostředí a nedocházelo tak například ke zhoršování školního prospěchu. Pokud by i přes tuto diagnózu byla nařízena střídavá péče, bylo by to v rozporu se zájmem dítěte.⁶⁵

Řešení této problematiky je hned několik. Zákonodárce poskytuje nástroje, jak na tyto situace reagovat. Pokud se jedná o případ bezdůvodného odeprání styku z důvodu vymyšleného onemocnění, pečující rodič v takovém případě neplní dobrovolně své povinnosti vyplývající z rozsudku a oprávněný rodič se může u soudu domáhat výkonu rozhodnutí, a to zejména ukládáním i opakovaných pokut až ve výši 50 000 Kč. V krajním případě může dojít k odebrání dítěte. Mimo jiné může soud zvolit i jiné opatření ve formě styku pod dohledem orgánu sociálně-právní ochrany dětí, setkání s mediátorem či s odborníkem z pedopsychologie.⁶⁶

Pokud se však jedná o situaci, kdy je zdravotní stav objektivní překážkou bránící styku, je možné tuto situaci řešit prostřednictvím návštěvy dítěte u něho doma. Rodiči s dítětem je tak umožněný styk i přesto, že doporučení lékaře vylučovalo převoz dítěte k druhému rodiči domů. Toto řešení připadá v úvahu však pouze tehdy, pokud spolu rodiče dobře vycházejí a dokážou vzájemně komunikovat alespoň v nezbytném rozsahu pro uskutečnění pro toto řešení. V ostatních případech je nutné v zájmu dítěte a ochrany jeho zdravý styk zrušit.

⁶⁴ usnesení Ústavního soudu ze dne 17. října 2017, sp. zn. I. ÚS 503/16

⁶⁵ náleží Ústavního soudu ze dne 16. června 2015, sp. zn. II. ÚS 2943/15

⁶⁶ zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Nejvhodnějším řešením by byla možnost náhradního styku, která by rodiči nahradila ztracený čas dítětem. Avšak tuto možnost zákon v současné době neumožňuje. Není však vyloučena dohoda rodičů na takovém postupu. Avšak opět se jedná o řešení, které je reálně uskutečnit pouze za situace, kdy spolu rodiče dobře vycházejí a nečiní jim problém se na náhradním termínu styku domluvit.

4.2 Zdravotní stav rodiče jako překážka styku

Jelikož zdravotní stav dítěte může být v některých případech důvodem pro nerealizaci styku, je zapotřebí se zabývat otázkou, zda zdravotní stav rodiče nemůže vyvolat stejné či podobné následky. Styk s nepečujícím rodičem by měl být umožněn v co nejširší podobě, tak aby se mezi rodičem a dítětem mohl v co největší míře rozvíjet jejich vztah. Mohou však nastat překážky, které mohou styk vyloučit nebo jinak omezit. Jedním z příkladů může být právě zdravotní stav rodiče.

Zda zdravotní stav může nějakým způsobem ovlivnit realizaci styku závisí na několika ohledech. Za prvé je třeba se zabývat schopností rodiče se o dítě starat právě v souvislosti s jeho zdravotním stavem. Za druhé, je vhodné zkoumat, zda bude v zájmu dítěte, aby se uskutečnil styk se svým rodičem, jehož zdravotní stav není zcela v pořádku. Je tedy důležitý vzít v potaz to, zda realizaci styku nemůže dojít k ohrožení zdraví či života dítěte. Do konfliktu se tedy dostává jak zájem na realizaci styku, tak zájem na ochranu zdraví a života dítěte.⁶⁷

Schopnost rodiče se o dítě starat v takovém případě dost záleží na druhu onemocnění. Je tomu tak zejména proto, že každé onemocnění má jiný charakter, jiný způsob léčby, jinak ovlivňuje psychiku osoby nebo jinak osobu fyzicky zatěžuje. Právě tyto nuance pak ovlivňují schopnosti rodiče poskytnout dítěte řádnou péči během styku. Proto může dojít k vytvoření překážky, která styku brání vůbec nebo ho do značné míry omezuje. V této kapitole se budu zabývat tím, na kolik může styk ovlivnit onemocnění ve smyslu nachlazení, chřipky, koronaviru či duševní poruchy. Jedná se o spektrum, kdy každé onemocnění ovlivňuje zdravotní stav rodiče, avšak každý jinou mírou. Právě uvedením těchto příkladů lze demonstrovat jaké odlišnosti vedou k závěru, zda zdravotní stav překážkou styku mohou být či nikoli.

Člověk může být nemocný jako po fyzické stránce, tak po duševní stránce. Jako první se budu zabývat onemocněním, jež postihuje fyzickou stránku člověka. Pokud rodič onemocní tak, že je běžně nachlazen (kašel, rýma), dle mého názoru je přes tento zdravotní stav schopen se o dítě postarat, a proto v takovém případě není vytvořena objektivní překážka styku. Zároveň je nutné poznamenat, že nedochází k vážnému ohrožení zdraví dítěte, protože běžné

⁶⁷ usnesení Ústavního soudu ze dne 4. prosince 2014, sp. zn. III ÚS 2427/2014

onemocnění takové intenzity jednoduše nedosahuje. Zde tedy převládá zájem dítěte a rodiče na konání styku.⁶⁸ V podstatě se jedná o stejný závěr, ke kterému jsem došla v předchozí kapitole, jež se zabývala zdravotním stavem dítěte, konkrétně lehčího nachlazení dítěte. Hlavní roli tedy hraje charakter nemoci, dle kterého lze pak dovést reálné ohrožení zdraví dítěte nebo schopnost rodiče se o dítě postarat.

Opačný závěr však shledávám v situaci, kdy rodič onemocní vážněji, a je buď v takovém stavu, že není schopný se o dítě postarat, protože mu to onemocnění neumožňuje, nebo je zde třeba chránit zájem spočívající v ochraně jeho zdraví a nevystavit ho tak nákaze. Zde převládá zájem dítěte na ochraně zdraví proti zájmu na konání styku. Není v hodné vystavit dítěte nákaze, byť i onemocněním, kterým může být obyčejná chřipka a jí podobné nemoci. Dítě by bylo v takovém případě ohroženo víc než jen obyčejnou rýmou, jež většinu lidí provází celé zimní období, a jednak by hrozilo, že by dítě muselo z tohoto důvodu například zameškat povinnou školní docházku nebo jiné zájmové aktivity. Pokud tedy k takové situaci dojde, onemocnění takového typu představuje objektivní překážku bránící styku dočasného charakteru, styk se tedy může realizovat, jakmile onemocnění odezní. Pokud by se takové situace opakovaly nebo byly dlouhodobějšího charakteru, je možné kontakt realizovat pomocí moderních technologií, tedy telefonicky a podobně. Osobní setkání je v takovém případě nahrazeno moderními technologiemi a styk tak není odepřen vůbec.⁶⁹

Avšak rodič pro dítě nemusí představovat riziko jen v situaci, kdy je opravdu nemocný. Mohou nastat situace, kdy rodič reálně být nemocný nemusí, avšak existuje reálná šance, že by tomu tak být mohlo. Výstižným příkladem je situace spojená s pandemií koronaviru. Pokud se rodič setkal s člověkem, kterému byla potvrzena nákaza, jež je typická vysokou nakažlivostí, je rodič potenciálním rizikem a musí se podrobit karanténě. Důvodem je právě eliminace rozšíření nákazy na ostatní lidi. V takovém případě zde existuje vysoká šance nákazy, a právě z tohoto důvodu se rodič izoluje od společnosti. Není tedy logické, aby se v takovém případě stýkal se svým dítětem. Ochrana zdraví dítěte, zde má tedy přednost. Pro zajímavost bych však chtěla doplnit, že obecně však pandemie a s ní spojená opatření či vyhlášení nouzového stavu není důvodem pro zrušení styku. I když je tato nákaza typická vysokou nakažlivostí, nejedná se automaticky o důvod pro odepření styku. Stále zde trvá povinnost respektovat právo druhého rodiče na styk.⁷⁰ Důležité je vždy se zamyslet nad tím, zda důvodem pro odepření styku je

⁶⁸ usnesení Nejvyšší soud ze dne 21 února 2011, sp. zn. 20 Cdo 4498/2009

⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁰ TOMEŠOVÁ, Jana. Koronavirus a předávání dítěte mezi rodiči [online]. *pravni prostor.cz*, 23. března 2021 [cit. 15. března 2021]. Dostupné na <<https://www.pravni-prostor.cz/clanky/obcanske-pravo/koronavirus-a-predavani-ditete-mez-rodici>>.

zvýšené riziko nákazy, tedy potencionální ohrožení zdraví dítěte nebo jen smyšlená překážka, která by styku měla zabránit.

Zvýšené riziko můžeme shledat například u zdravotníka, který léčí pacienty nakažené koronavirem. Avšak v takovém případě by se styk nemusel uskutečnit několik měsíců, což určitě není v zájmu ani rodiče ani dítěte. Je tedy nutné, aby rodiče v takové případě došli ke kompromisu, aby styk probíhal, co nejvíce standardně. Jako vhodné řešení považuji využití jiné alternativy styku například prostřednictvím moderní technologie, jež kontakt mezi dítětem a rodičem zprostředkuje.⁷¹

Konání styku však nemusí ovlivnit pouze nemoc v klasickém slova smyslu, ale může ho ovlivnit i duševní choroba. V takovém případě sice nehrozí během styku nákaza dítěte, avšak dítě může být ohroženo jiným způsobem. Duševní choroba může rodiče narušit tak, že ve stavu způsobené duševní chorobou například není schopen se o dítě dostatečně postarat a ochránit jeho zdraví před újmou. Například se může jednat o duševní chorobu tzv. slaboduchosti, která se vykazuje zejména tím, že nejsou u osoby rozvinuté intelektuální schopnosti. Rodič tak není schopen adekvátně reagovat na rizika ohrožující život a zdraví dítěte. Příkladem byl případ zabývající se péčí o nezletilou, jejíž matka trpěla touto duševní chorobou. Lékařský posudek její rozpoznávací a ovládací schopnosti přirovnal k desetiletému dítěti, přičemž došel k závěru, že tento rodič není schopen řádné péče o nezletilého, a to i s přihlédnutím k tragické nehodě, jež postihla staršího potomka právě pod dohledem matky. Schopnost řádné péče je však vyžadována i v průběhu styku, jsem tedy přesvědčená o tom, že právě tato choroba je překážkou styku. Avšak nemusí se jednat o překážku styku takového charakteru, kdy by se styk neměl odehrávat vůbec. Avšak z důvodu ochrany zdraví a života dítěte není vhodné, aby styk probíhal pouze s takto zdravotně postiženou osobou, která nemůže zajistit takovou péči o dítě, aniž by nebylo ohrožení zdraví a život dítěte. Řešením této situace by byl styk za účasti další osoby, jež by poskytovala dohled na průběhem styku. Styk by tak nebyl z důvodu duševní choroby vyloučen definitivně, avšak by bylo nutné přistoupit k jeho modifikaci, tedy přizpůsobení dané situaci, tak aby byla zajištěna ochrana zdraví a života dítěte.

Ani v této problematice však nelze dojít k jednoznačnému stanovisku, že duševní choroba je automaticky považována za překážku styku. Vždy záleží na konkrétní duševní poruše a jejímu charakteru, a to právě z důvodu, že duševních poruch je celá řada a každá z nich se vyznačuje jinými projevy. Proto je nutné v takové případě zkoumat tyto projevy, a jejich

⁷¹ ČAMDŽICOVÁ, Sabina. I v době koronavirové mají děti právo na styk s oběma rodiči [online]. iustitia.cz, 27. března 2021 [cit. 15. března 2021]. Dostupné na <<https://iustitia.cz/blog/clanky/koronavirus/i-v-dobe-koronavirove-maji-deti-pravo-na-styk-s-obema-rodici.html>>.

případný vliv na schopnosti poskytnout dítěti řádnou péči. Situace bude odlišná u mírných depresí, které rodiče neovlivní řádnou péčí o dítě, a naopak rodič jako těžký schizofrenik, který pro dítě může v některých případech představovat nebezpečí.

Závěrem lze říci, že v určitých případech lze zdravotní stav rodiče považovat za překážku bránící styku, avšak vždy je nutné zohlednit řadu okolností, jež takový závěr odůvodňují.

5 Odmítavý postoj dítěte

Další potencionální překážkou, která může do určité míry ovlivnit realizaci styku s dítětem, je jeho odmítavý postoj, konkrétně tedy skutečnost, že dítě se z jakéhokoliv důvodu odmítá s rodičem osobně stýkat. Je však otázkou, zda takový postoj dítěte lze považovat za překážku styku, respektive zda dítě může rozhodnout o tom, že se styk neuskuteční i přesto, že je styk s dítětem upraven vykonatelným rozhodnutím soudu. Hlavní rozdíl oproti předešlým překážkám spatřuji v tom, že tuto potencionální překážku vytváří samotné dítě, a to ze své vlastní vůle. V praxi je však takové odůvodnění nejčastěji používáno jako výmluva pro zrušení styku ze strany pečujícího rodiče. Jelikož však dítě může styk sabotovat kvůli manipulaci pečujícího rodiče, je vhodné se zabývat důvodem, proč dítě styk odmítá.

Abychom však mohli uvažovat o tom, zda postoj dítěte může sám o sobě vytvořit překážku styku, je třeba se zabývat dalšími okolnostmi, proč tomu tak je a proč tedy dítě styk s druhým rodičem odmítá. Relevantním hlediskem pro toto posouzení bude zejména věk dítěte, jeho rozumová vyspělost a míra objektivity postoje dítěte.⁷² Důvodů může být celá řada. Jednak se může jednat o výše zmíněnou manipulaci ze strany pečujícího rodiče, narušené vztahy mezi rodiči či násilí ze strany jednoho z rodičů.

Zabývat se důvodem, pro který dítě styk s rodičem odmítá, je dle mého důležité zejména proto, že je třeba chránit právo dítěte na styk s oběma rodiči. Pro dítě je důležité mít ve svém životě oba rodiče, proto argumentace pečujícího rodiče, že dítě odmítá kontakt přes veškeré jeho snahy, není z mého pohledu dostatečná. Dítě totiž zpravidla styk odmítá z důvodu nevhodných vztahů mezi rodiči. Dle mého názoru je však vhodné takovou situaci řešit jinou alternativní cestou, než je rušení styku s nepečujícím rodičem. Dítě by nemělo z takového důvodu přijít o kontakt se svým rodičem. Jedná se o problémy rodičů, které by neměly zcela nebo alespoň co v nejmenší míře ovlivňovat vztahy dítěte k jednomu z rodičů. Nepříjemnou rodinnou situaci je vhodné se pokusit napravit tak, aby nevytvářela v dítěti nechut' stýkat se s druhým rodičem. Pokud by byl zvolen postup, který by spočíval v naprostém omezení osobního kontaktu s rodičem, vedl by takový přístup k nabourání již vytvořeného vztahu a vztah by se dále nevyvíjel. Existuje však celá řada řešení, jak v dítěti takové rozhodnutí změnit. Hlavní roli zde však hraje dohoda a společná spolupráce rodičů.⁷³

⁷² HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. Rodinné právo. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020. 785 - 796 s.

⁷³ TOMEŠOVÁ, Jana. Povinnost pečujícího rodiče aneb kdy je možno uložit pokutu za nepředání dítěte [online]. *pravni prostor.cz*, 5. září 2019 [cit. 15. března 2021]. Dostupné na <<https://www.pravni-prostor.cz/clanky/obcansk-e-pravo/povinnosti-pecujiciho-rodice-aneb-kdy-je-mozno-ulozit-pokutu-za-nepredani-ditete>>.

Pokud tedy nastane situace, kdy dítě styk s druhým rodičem z jakéhokoliv důvodu odmítá, dle mého názoru by pečující rodič neměl automaticky tuto okolnost brát jako důvod pro nerealizaci styku. Je možné, že se styk několikrát nemusí z důvodu emocionálně náročné situace odehrát, avšak nevidím to jako jediné správné řešení. Je nutné pamatovat na to, že dlouhodobé zrušení styku je možností, jak názor dítěte respektovat, ale dle mého názoru by se měl zvažovat až jako poslední možnost, kdy žádné z vyzkoušených alternativních řešení nebylo úspěšné. Nejdříve je například vhodné styk realizovat za asistence nebo prostřednictvím telefonátů. Takový postup může znovu vybudovat již poničený vztah. Názor dítěte tedy do jisté míry překážku představuje, jelikož je třeba současný styk modifikovat a přizpůsobit ho tak zájmu dítěte.

Je nutné také upozornit, že pečující rodič má povinnost dítě na styk řádně připravit, což v sobě nezahrnuje pouze povinnost dítě řádně obléknout a sbalit mu věci. Rodič by měl poskytnout dítěti i psychickou přípravu na styk a měl by se tedy snažit, aby dítě vnímalo styk pozitivním způsobem. Dále je rodič povinen zdržet se všeho, co by mohlo narušit vztah dítěte s druhým rodičem. Nejen, že by se rodiče měli zdržet negativních projevů o druhém rodiči, což je považována za nezbytné minimum, ale měli by o druhém rodiči mluvit pozitivně, tedy tak, aby ho dítě vnímalo jako součást svého života. V souhrnu by se pečující rodič měl snažit o vyváření pevného pouta mezi dítětem a rodičem.⁷⁴ Pokud rodič takto nepostupuje, porušuje tím své povinnosti. Může tomu tak být z důvodu, že mu taková situace z určitých subjektivních důvodů vyhovuje. Proto je nejdříve nutné se zaměřit na to, zda rodič své povinnosti dodržuje, než dojde k trvalému zrušení styku, což by závažně ovlivnilo budování vztahu mezi dítětem a druhým rodičem. Pokud však rodič své dítě pozitivně na styk připravuje a povinnost stanovenou soudem nemůže plnit z důvodu negativního postoje dítěte, nelze rodiči nic vyčítat. Je však nutné doplnit, že příčinou postoje dítěte nesmí být ovlivňování ze strany rodiče ani jakákoliv jiná forma manipulace.⁷⁵ Tento závěr dovozují zejména z judikatury soudů, která se zabývala problematikou ukládáním pokut za neuskutečněné styky. Podmínky pro uložení pokuty za neuskutečněné styky jsou naplněny ve chvíli, kdy osoba dobrovolně neplní povinnosti uložené soudním rozhodnutím o úpravě styku případně soudem schválené dohodě o úpravě styku.⁷⁶ Primární účel takového prostředku dle komentáře spočívá v donucení povinného rodiče splnit svou vymáhanou povinnost, tedy připravit řádně dítě na styk. Tímto prostředkem tedy nemá

⁷⁴ TOMEŠOVÁ, Jana. Povinnost pečujícího rodiče aneb kdy je možno uložit pokutu za nepředání dítěte [online]. *pravni prostor.cz*, 5. září 2019 [cit. 15. března 2021]. Dostupné na <<https://www.pravni-prostor.cz/clanky/obcanske-pravo/povinnosti-pecujiciho-rodice-aneb-kdy-je-mozno-ulozit-pokutu-za-nepredani-ditete>>.

⁷⁵ náleží Ústavního soudu ze dne 19. dubna 2016, sp. zn. II. ÚS 3489/15

⁷⁶ Tamtéž.

být rodič sankcionován za dobrovolné neplnění svých povinností.⁷⁷ Pokud však pečující rodič (povinný) nemůže svou povinnost plnit přes svou veškerou snahu, kterou lze po něm rozumně požadovat, právě z důvodu negativního postoje dítěte, není splnění povinností v jeho moci a nelze mu tedy uložit pokutu.⁷⁸ Z povinnosti rodiče připravit dítě řádně na styk tedy nevyplývá, že by rodič měl dítě ke styku nutit a využít k tomu všech dostupných prostředků.⁷⁹

Řešení situací, kdy dítě styk odmítá, je celá řada. Názor dítěte je v každém případě třeba respektovat a přistoupit k problému tak, aby dítě svůj postoj mohlo přehodnotit. Na druhou stranu není, dle mého názoru, vhodné dítě ke styku nutit. Takové jednání je ve výsledku kontraproduktivní. Pokud bude dítě ke styku nucené, pocítuje bezmocnost, protože mu není umožněno mít žádnou kontrolu nad situací a nemá možnost se samo o některých věcech ve svém životě rozhodovat. To vše se poté může odrazit na jeho zdravotním stavu. Je tomu tak zejména z toho důvodu, že pokud dítě nemá kontrolu nad situací, tedy nemůže ji svým názorem, jakkoliv ovlivnit, je nuceno jakékoliv snažení vzdát a rezignovat. Výsledkem je nejen narušení vztahu s rodičem nepečujícím, ale i s rodičem pečujícím, který dítě ke styku nutí.⁸⁰ Řešením je dočasně osobní styk přerušit, aby dítě nebylo do styku nuceno násilím. Jeho názor je třeba respektovat, přičemž aby nedošlo k úplné ztrátě kontaktu, lze využít videokonferenční či telefonické hovory k udržení alespoň vzdáleného kontaktu. Takový postup může vést k obnovení vztahů, které poté může dále podpořit budoucí znovuzavedení osobního styku. Vždy je třeba zohlednit zájmy konkrétního dítěte a dle toho zvolit případný postup.

Důležitým faktorem v této problematice je i věk a rozumová vyspělost dítěte. Názor či postoj dítěte je třeba posuzovat vzhledem k jeho věku a rozumové vyspělosti ve spojení s konkrétním zájmem dítěte.⁸¹ To, že dítě může projevit svůj názor v podobě odmítání styku, dovozují zejména z toho, že dítě má už při samotném řízení o styku právo vyjádřit se. Názor dítěte je pro soud jeden z podkladů pro rozhodnutí, avšak nikoli jediným.⁸² Názor dítěte je tedy nutné považovat jako zásadní vodítko, avšak stále se nejedná o vodítko jediné. Pokud dítě tedy může svým názorem či přáním ovlivnit už samotné rozhodování o styku, může svůj názor vyjádřit i po tom, co je o styku rozhodnuto. Pokud se dítě odmítá s druhým rodičem stýkat, je třeba zohlednit jeho přání, avšak s přihlédnutím k jeho věku a rozumové vyspělosti. Nutné je však

⁷⁷ SMOLÍK, Petr. In SVOBODA, Karel a kol (ed). Zákon o zvláštních řízeních soudních. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 1095–1097 (§ 502).

⁷⁸ rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 19. března 2019, sp. zn. II. ÚS 3573/18

⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁰ SMRŽ, Josef. SPOUSTOVÁ, Ivana. K tátovi (mámě) nechci. Tak proč tam musím? [online]. sancedetem.cz, 6. března 2021 [cit. 15. března 2021]. Dostupné na <<https://www.sancedetem.cz/k-tatovi-mame-nehci-tak-proc-tam-musim>>.

⁸¹ náleží Ústavního soudu ze dne 19. dubna 2016, sp. zn. II. ÚS 3489/15

⁸² Tamtéž.

přihlédnout i k míře objektivitě jeho rozhodnutí.⁸³ U dítěte staršího 12 let se má za to, že je schopné přijmout informaci, na základě které si názor vytvoří a následně ho i projeví. Tato věková hranice však neznamená, že dítě mladší věkové kategorie takovou schopnost či možnost nemá.⁸⁴

Domnívám se, že pokud dítě styk z nějakého důvodu odmítá a je vzhledem ke svému věku a rozumové vyspělosti schopné vyjádřit tento postoj, je třeba ho brát v potaz. Dítě by ke styku nemělo být nuceno, protože takové jednání bude mít spíše kontraproduktivní výsledky. Je třeba mít na zřeteli, že „*institut nařízení výkonu rozhodnutí není určen k tomu, aby se stal nástrojem násilné změny projevů vůle nezletilého dítěte, pokud jeho rozhodnutí nebylo úmyslně ovlivněno třetími osobami*“⁸⁵.

Závěrem lze shrnout, že pokud dítě odmítá styk s rodičem, vytváří dle mého názoru takovým postojem překážku styku. Dítě má právo vyjádřit své přání vzhledem ke svému věku a rozumové vyspělosti. „*V souladu s principy vyjádřenými v Úmluvě o právech dítěte je vyloučeno, aby kterýkoli z rodičů nutil dítě k plnění povinností všemi prostředky*“.⁸⁶

Pokud tedy rodič i přes svou veškerou výchovnou snahu není schopen dítě ke styku s druhým rodičem přesvědčit, opakované ukládání pokut se jeví jako nesmyslný prostředek ke splnění povinnosti uložené rozsudkem.⁸⁷ Základem však je v zájmu dítěte podstoupit takové kroky, aby styk nebyl zrušen dlouhodobě či doživotně a jednalo se spíše o dočasnou překážku. Pokud dítě odmítá udržovat s rodičem osobní styk, lze nastavit styk prostřednictvím telefonátů. Takový postup zajistí, že rodič bude alespoň udržovat nějaký kontakt a bude se pokoušet o nápravu jejich vztahu.

⁸³ nález Ústavního soudu ze dne 16. června 2015 sp. zn. II. ÚS 2943/14

⁸⁴ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. Rodinné právo. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020. 785 - 796 s.

⁸⁵ nález Ústavního soudu ze dne 13. října 2015 sp. zn. III. ÚS 3462/14

⁸⁶ Tamtéž.

⁸⁷ Tamtéž.

Závěr

Cíl mé diplomové práce spočíval v nalezení výkladu právních norem upravujících styk rodiče s dítětem, který napomůže k odstranění překážek styku, případně alespoň zmírní jejich dopady. To jsem analyzovala na základě následujících výzkumných otázek: Znemožňuje odnětí svobody zcela realizovat právo na styk, případně je možné i v případě odnětí svobody naplnit skutkovou podstatu práva na styk. Je možné aplikovat právní normu upravující styk dítěte s rodičem přes překážku v podobě větší geografické vzdálenosti mezi bydlišti rodičů. Může zdravotní stav rodiče nebo samotného dítěte znemožnit zcela realizaci práva na styk, jedná se tedy o kontraindikaci právní normy. Může názor dítěte v praxi představovat překážku aplikace právní normy upravující styk mezi rodičem a dítětem nebo lze styk realizovat i přes negativní postoj dítěte ke styku.

V kapitole nazvané „Výkon trestu odnětí svobody jako překážka styku“ jsem se zabývala otázkou, zda odnětí svobody znemožňuje zcela realizovat právo na styk, případně zda je možné skutkovou podstatu § 888 občanského zákoníku naplnit i přes výkon trestu odnětí svobody. O tom, že výkon trestu odnětí svobody sám o sobě představuje překážku styku s dítětem, není pochyb. Uvěznění rodiče se však potýkají s celou řadou překážek, které styk výrazně ztěžují či dokonce zcela znemožňují. Vězeňská zařízení limitují rodiče v kontaktu s dítětem především pravidly, která jsou stanovena pro konání návštěv a právě taková pravidla vytváří překážku styku, v jejímž důsledku může docházet k nedostatečnému kontaktu mezi rodičem a dítětem. Věznice kontakt s dětmi umožňují, přesto je uskutečňován v omezené míře, která nedostačuje k plnému navázání vztahu mezi rodičem a dítětem. Uvězněný rodič totiž může návštěvu přijmout pouze jednou měsíčně po dobu tří hodin. Taková délka a frekvence návštěv však neodpovídá ani naprostému minimu, které je standardně v praxi vyžadováno při úpravě styku. Styk rodiče s dítětem jednou měsíčně po dobu tří hodin nemůže dosáhnout žádoucího cíle, tedy budování a rozvoje vztahů mezi dítětem a rodičem.

Samotná délka a četnost návštěv nepředstavují jedinou překážku k budování vztahu mezi rodičem ve výkonu trestu a jeho dítětem. V rámci styku dítěte s uvězněným rodičem a dítětem je mimo jiné omezen i počet osob, které se mohou návštěvy účastnit. Návštěva je omezena na maximální počet čtyř osob. Další pravidla stanovují, že nezletilé dítě musí být doprovázeno osobou starší 18 let. Taková podmínka však ve své podstatě znamená, že dochází ke snížení už tak malého počtu osob, které mohou odsouzeného rodiče navštívit. V praxi tak může docházet k situaci, kdy uvězněného rodiče nemohou z důvodu kapacity návštěv navštívit všechny děti najednou společně se svým doprovodem. Návštěvy jednotlivých dětí se pak rozdělují, přičemž

se nemusí zvyšovat jejich četnost. Tím se v konečném důsledku ještě více snižuje frekvence kontaktu jednotlivých dětí s uvězněným rodičem.

Návštěvy se mohou odehrávat jak v pracovní dny, tak ve dnech pracovního volna. Kapacita věznic však každému vězni nemůže zaručit návštěvy během víkendu. Návštěvy v pracovní dny však mohou zasáhnout do školních povinností či zájmových aktivit dítěte. Věznice by takové situace měly řešit především přednostní návštěv dětí o víkendech a ve státních svátcích.

Jelikož se návštěvy mohou konat jednou měsíčně, nahrává to myšlence, že bude rodič kontakt s dítětem udržovat i jiným způsobem, aby se jejich vztah co nejvíce rozvíjel, případně ho alespoň udržoval. Dalšími možnostmi, jak rodič může komunikovat se svým dítětem, je prostřednictvím telefonního hovoru či písemné korespondence. I v případě telefonických hovorů existují ze strany věznice určitá omezení. Každý vězeň sice může telefonovat denně až po dobu 20 minut, avšak lze volat pouze směrem z věznice, nikoli naopak. Dítě tedy musí vždy čekat na zavolání od rodiče a nemůže mu zavolat samo od sebe. Hovory však pro některé z uvězněných rodičů mohou představovat i finanční zátěž, pro kterou nemohou tuto možnost využít ve větší míře. Co se týče písemné korespondence, tak její četnost limitována ze strany věznice není. Největší úskalí však spočívá v tom, že se vyžaduje po dítěti schopnost čtení a psaní nebo po třetí osobě aktivita v podobě přečtení a napsání odpovědi. Psaná korespondence lze tedy využít s dětmi staršího věku, které umí číst a psát a je tedy schopné na danou korespondenci reagovat. Omezený osobní kontakt tak není možné zcela doplnit ani jinými způsoby styku. Hlavní řešení těchto úskalí však spočívá v přenastavení těchto stanovených limitů a pravidel, ať už se jedná o prodloužení doby jedné návštěvy či nastavení častějších návštěv během měsíce. Přičemž změna by měla být taková, aby odpovídala alespoň minimálnímu standardu styku.

Dále jsou případy, kdy nebrání rodiči styku s dítětem interní pravidla věznice, ale jiné okolnosti, které styk ztěžují. Jedná se zejména problematiku financí pokrývající cestu dětí za uvězněným rodičem. Lze hovořit o tzv. materiálních překážkách, které spočívají především v nedostatku finančního prostředku na cestovné dětí za svými rodiči. Úhrada nákladů tak často dopadá na osoby, které o děti pečují. Řešením by bylo, aby se na úhradu cestovného podílel alespoň částečně uvězněný rodič. Avšak problém je především v tom, že pokud uvězněný patří mezi vězně pracující, zpravidla většina vydělaných peněz putuje na úhradu nákladů spojených s uvězněním, zaplacení dluhů či alimentů. Nezbyvá tak dostatek finančních prostředků na to, aby rodič hradil cestovné. V současné době neexistuje ani žádná dávka či jiná forma podpory, které by umožnily dětem častější návštěvy svých rodičů. Jedná se však o možnost, která by byla do určité míry řešením pro většinu dětí uvězněných rodičů. Je tomu tak zejména proto, že rodiče

jsou především z důvodu kapacit věznic často uvězněny ve vězeňských zařízeních daleko od domova dětí, což má za následek zvýšení nákladů na cestu dětí do věznice.

Závěrem k této kapitole je zřejmé, že v určitých situacích může docházet k omezené realizaci § 888 občanského zákoníku v rámci kolize zejména s ustanovením § 19 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a interními předpisy jednotlivých věznic. Z mého pohledu je však nezbytné při tvorbě zákonů i interních pravidel věznic dbát na to, aby mohlo docházet k realizaci právní normy § 888 občanského zákoníku v co největší možné míře a bylo tak zachováno právo na styk dítěte s rodičem.

V další kapitole mé diplomové práci jsem se zabývala problematikou vzdálenosti mezi bydlišti rodičů, a to konkrétně otázkou, zda je možné aplikovat právní normu § 888 občanského zákoníku upravující styk dítěte s rodičem přes překážku v podobě větší geografické vzdálenosti mezi bydlišti rodičů. Odpověď na otázku, zda je geografickou vzdálenost možné považovat za překážku styku, je v rámci odborné veřejnosti nejednoznačná. Důležitým hlediskem pro odpověď na tuto otázku je samotná vzdálenost mezi bydlišti rodičů. Neexistuje však konkrétně stanovená vzdálenost, kterou již lze považovat za překážku styku. Domnívám se, že je tomu zejména proto, že samotná vzdálenost není jediným vypovídajícím hlediskem. Je nutné přihlídnout k dalším okolnostem, jako například k věku dítěte, zda se jedná o dítě školou povinné, dále také k časovým možnostem rodičů, dopravní infrastruktuře a podobně. Za překážku styku považuji například situaci, kdy vzdálenost spolu s dalšími hledisky omezuje styk takovým způsobem, že se styk z důvodu časově náročného dojíždění neodehrává v průběhu pracovního týdne, aby nedošlo k zásahu do školních povinností dítěte. Další situací, která je z mého pohledu překážkou styku, je například cestování takového rázu, že dochází ke zkrácení samotného styku, která značně styk s dítětem omezuje. Tyto překážky však nelze považovat za takové, které by styku bránily zcela či byly neřešitelné. Vždy je možné styk z důvodu velké vzdálenosti mezi bydlišti rodičů modifikovat tak, že styk dítěte s druhým rodičem budou věnovány prázdniny, případně zátěž spojenou s cestováním spravedlivě rozdělit mezi oba rodiče. Dále lze ke styku využít komunikaci prostřednictvím techniky umožňující komunikaci na dálku. Na základě výše uvedeného se tedy domnívám, že vzdálenost nelze automaticky považovat za překážku styku. V určitých komplikovanějších případech však lze vzdálenost označit jako překážku, která podstatným způsobem omezuje či ovlivňuje styk, a to proto, že osobní setkávání je stále považováno jako nejefektivnější varianta, jak budovat vztahy mezi dítětem a rodičem.

Otázkou, zda zdravotní stav rodiče nebo samotného dítěte může znemožnit zcela realizaci práva na styk dle § 888 Občanského zákoníku a jedná se tedy o kontraindikaci právní normy,

jsem se zabývala v rámci čtvrté kapitoly. U nemoci dítěte je primárním hlediskem především charakter nemoci, psychický stav dítěte, způsob léčby a jim podobná kritéria, která posuzuje dětský lékař. Cílem však je chránit zájem dítěte, ať už v podobě ochrany jeho života a zdraví nebo v podobě ochrany práva na styk. Jelikož však v praxi může být tento důvod zneužíván jako výmluva pečujícího rodiče pro nerealizaci styku, je nutné poznamenat, že ne každé onemocnění je důvodem pro odepření styku. Je třeba odlišovat běžné nachlazení od závažnějších podob onemocnění, kdy například převoz dítěte k druhému rodiči není v zájmu dítěte. V takovém případě lze hovořit o překážce bránící styku. U rodiče vytváří nemoc překážku styku v situaci, kdy nemoc ovlivňuje schopnosti se o dítě řádně starat nebo pokud se chrání zdraví dítěte z hlediska infekčnosti rodiče. Schopnost rodiče řádně pečovat o dítě tedy závisí na charakteru nemoci, způsobu léčby ale i na dalších jim podobným okolnostem. Běžné nachlazení ani u rodiče nepředstavuje překážku styku.

Otázkou, zda názor dítěte v praxi představuje překážku aplikace § 888 Občanského zákoníku upravující styk mezi rodičem a dítětem nebo lze styk realizovat i přes negativní postoj dítěte ke styku, jsem se zabývala v poslední kapitole. Dítě může styk ovlivnit svým postojem a vytvořit tak překážku realizace styku. Dovožuji to zejména z faktu, že dítě může svůj názor vyjádřit v průběhu řízení o styku, nevidím proto důvod, proč by svůj názor nemohlo vyjádřit i po skončení tohoto řízení. K takovému závěru je však třeba zkoumat jisté okolnosti, a to z toho důvodu, že je třeba chránit právo dítěte, ale i rodiče na vzájemném styku. Abychom mohli dojít k závěru, že dítě může svým názorem vytvořit překážku styku, je třeba přihlídnout k věku dítěte a jeho rozumové vyspělosti. Důležitým faktorem je i samotný důvod odmítání styku. Je totiž třeba zjistit, zda dítě není v tomto ohledu ovlivňováno ze strany pečujícího rodiče nebo zda rodič plní své povinnosti vyplývající z rodičovské odpovědnosti a dítě na styk řádně připravuje, pozitivně motivuje a podobně. Pokud je však dítě natolik rozumově vyspělé a uvědomělé, je třeba jeho názor respektovat a do styku ho v takovém případě nelze nutit. Postup, kdy by dítě bylo do styku násilím nuceno, má spíše kontraproduktivní výsledky. Dítě tak svým postojem vytváří překážku styku a v takovém případě nedochází k realizaci styku. Avšak jelikož je styk s rodičem pro rozvoj jejich vztahů důležitý, je žádoucí podstoupit vhodné kroky, aby se postoj dítěte mohl v budoucnu změnit. Rodič by měl s dítětem udržovat alespoň telefonický kontakt nebo přistoupit na asistovaný styk.

Pokud se na veškeré výše uvedené překážky podíváme z komplexního pohledu, je zřejmé, že je vždy třeba danou situaci posuzovat individuálně a snažit se najít ten nejvhodnější způsob, který zajistí co možná nejmenší zásah do práv dítěte či rodiče na jejich vzájemný styk. V případě např. uvěznění rodiče je pak třeba posuzovat jednotlivé zájmy ze strany společnosti

na potrestání takové osoby a naproti tomu zájem dítěte i rodiče na jejich styku. Společným jmenovatelem prakticky všech výše uvedených překážek styku je v současné době stále větší možnost využití prostředků komunikace na dálku, která nedokáže vzájemný styk rodiče a dítěte nahradit úplně, ale dokáže jej alespoň do jisté míry suplovat a dopomáhat tak rozvoji vzájemného vztahu dítěte a rodiče. Jedná se však o stále se rozvíjející trend, přičemž právní úprava a případná judikatura reaguje vždy na nové společenské situace a trendy s určitým zpožděním. Proto očekávám v budoucnu stále větší zapojení těchto komunikačních prostředků, které mohou v celé řadě možných situací výrazně napomoci rozvoji vztahů mezi rodičem a dítětem, které považuji jak z osobního hlediska jednotlivých osob za velmi důležité, tak i důležité z celkového pohledu společnosti, jejíž zájem by se měl též ubírat na zdravé vztahy dětí a jejich rodičů.

Seznam použitých zdrojů

Komentářová literatura

1. HRUŠÁKOVÁ, Milana, a kol. Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975): komentář. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 1250.
2. MELZER, Filip a kol. Občanský zákoník: velký komentář. Svazek IV – 2. díl. 1.vydání. Praha: Leges, 2016, s. 2009.
3. SVOBODA, Karel a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 1132

Monografie

4. HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. Rodinné právo. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020. 355 s.
5. ŠABATOVÁ, Anna a kol. Sborník stanovisek veřejného ochránce práv. Vězeňství II. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019.

Odborné články

6. HAUPTFLEISCHOVÁ, Iva. Právo na styk dítěte s vězněným rodičem. Jurisprudence, 2018, č. 2, s. 14-25.
7. ROGALEWICZOVÁ, Romana. Určení místa bydliště jako významná záležitost dítěte. Právní rozhledy, 2019, č. 19, s. 649.

Právní předpisy

8. nařízení vlády č. 361/2017 Sb., o výši a podmínkách odměňování odsouzených zařazených do práce ve výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů
9. sdělení č. 91/2005 Sb. m. s, federálního Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech dítěte
10. sdělení č. 209/1992 Sb. m. s., federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících
11. sdělení č. 91/2005 Sb. m. s., Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o styku s dětmi
12. ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.
13. vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody

14. zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
15. zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízení soudních, ve znění pozdějších předpisů
16. zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Judikatura

17. náleží Ústavního soudu ze dne 8.8. 2017, sp. zn. II. ÚS 22/17
18. náleží Ústavního soudu ze dne 13. října 2015 sp. zn. III. ÚS 3462/14
19. náleží Ústavního soudu ze dne 15. května 2018, sp. zn. II ÚS 1191/17
20. náleží Ústavního soudu ze dne 16. června 2015 sp. zn. II. ÚS 2943/14
21. náleží Ústavního soudu ze dne 16. června 2015, sp. zn. II. ÚS 2943/15
22. náleží Ústavního soudu ze dne 19. dubna 2016, sp. zn. II. ÚS 3489/15
23. náleží Ústavního soudu ze dne 20.12.2017, sp. zn. I. ÚS 3296/1
24. náleží Ústavního soudu ze dne 20.12.2017, sp. zn. I. ÚS 3296/17
25. náleží Ústavního soudu ze dne 29. května 2018, sp. zn. I ÚS 2996/17
26. náleží Ústavního soudu ze dne 6.prosince 2016, sp. zn I. ÚS 823/16
27. rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 19. března 2019, sp. zn. II. ÚS 3573/18
28. rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 2. září 2020, sp.zn. IV. ÚS 4156/19-2
29. usnesení Nejvyšší soud ze dne 21 února 2011, sp. zn. 20 Cdo 4498/2009
30. usnesení Ústavního soudu ze dne 17. října 2017, sp. zn. I. ÚS 503/16
31. usnesení Ústavního soudu ze dne 23. října 2014, sp. zn. I. ÚS 2587/14
32. usnesení Ústavního soudu ze dne 4. prosince 2014, sp. zn. III ÚS 2427/2014

Legislativní dokumenty

33. Evropská vězeňská pravidla: Doporučení Rec (2006) 2 Výboru ministrů členským státům Rady Evropy k Evropským vězeňským pravidlům. Příloha k časopisu České vězeňství [online], 2006, č. 1. Dostupné na <<http://vscr.cz/wp-content/uploads/2017/03/Evropsk%C3%A1-1-v%C4%9Bze%C5%88sk%C3%A1-pravidla.pdf>>.
34. Metodika pro poskytování dotací nestátním neziskovým organizacím ze státního rozpočtu Ministerstvem spravedlnosti na rok 2021 [online]. justice.cz, [cit. 3. ledna 2021]. Dostupné na https://justice.cz/documents/12681/2440183/Methodika_2021.pdf/3db3f3e3-846b-45f7-961d-b9fc09d48680

35. vnitřní řád pro odsouzené Věznice Světlá nad Sázavou č.j. VS-54552-10/ČJ-2018-802330

Internetové zdroje

36. ČAMDŽICOVÁ, Sabina. I v době koronavirové mají děti právo na styk s oběma rodiči [online]. iustitia.cz, 27. března 2021 [cit. 15. března 2021]. Dostupné na <<https://iustitia.cz/blog/clanky/koronavirus/i-v-dobe-koronavirove-maji-deti-pravo-na-styk-s-obema-rodici.html>>.
37. FRENCOVÁ, Adéla. Přehled modelů styku a modelů střídání v péči o dítě [online]. pravni prostor.cz, 10. ledna 2019 [cit. 1. ledna 2021]. Dostupné na <<https://www.pravni-prostor.cz/clanky/obcanske-pravo/prehled-modelu-styku-a-modelu-stridani-v-peci-o-dite>>.
38. RYBOVÁ, Lucie. Děti vězněných rodičů: naplňování práv a potřeb dětí, které mají rodiče ve výkonu trestu – teorie a praxe [online]. vlada.cz, [cit. 2. ledna 2021]. Dostupné na https://icv.vlada.cz/assets/ppov/rlp/vybory/pro-prava-ditete/ze-zasedani-vyboru/DVR_CHV_Rybova_prezentace_vybor.pptx
39. SMRŽ, Josef. SPOUSTOVÁ, Ivana. K tátovi (mámě) nechci. Tak proč tam musím? [online]. sancedetem.cz, 6. března 2021 [cit. 15. března 2021]. Dostupné na <<https://www.sancedetem.cz/k-tatovi-mame-nehci-tak-proc-tam-musim>>.
40. TOMEŠOVÁ, Jana. Koronavirus a předávání dítěte mezi rodiči [online]. pravni prostor.cz, 23. března 2021 [cit. 15. března 2021]. Dostupné na <<https://www.pravni-prostor.cz/clanky/obcanske-pravo/koronavirus-a-predavani-ditete-mezi-rodici>>.
41. TOMEŠOVÁ, Jana. Povinnost pečujícího rodiče aneb kdy je možno uložit pokutu za nepředání dítěte [online]. pravni prostor.cz, 5. září 2019 [cit. 15. března 2021]. Dostupné na <<https://www.pravni-prostor.cz/clanky/obcanske-pravo/povinnosti-pecujiciho-rodice-aneb-kdy-je-mozno-ulozit-pokutu-za-nepredani-ditete>>.
42. VALEŠOVÁ, Tereza a kol. “Mister Warden, when can i see my dad again?” children’s contact with their imprisoned parents [online]. ejtn.eu, [cit. 2. ledna 2021]. Dostupné na <<http://www.ejtn.eu/MRDDDocuments/TAJ%202019.pdf>>.

43. Vězeňská služba ČR – Vazební věznice Liberec. Pravidla přijímání návštěv [online]. vscr.cz, [cit. 25. ledna 2021]. Dostupné na <https://www.vscr.cz/vazebni-veznice-liberec/o-nas/vykon-vezenstvi/pravidla-prijimani-navstev/>
44. Věznice Světlá nad Sázavou. Výkon trestu odsouzených matek s dětmi [online]. vscr.cz, [cit. 29. ledna 2021]. Dostupné na <https://www.vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou/o-nas/vykon-vezenstvi/vykon-trestu-odsouzenych-matek-s-detmi/>.
45. Věznice Světlá nad Sázavou. Výkon vězeňství [online]. vscr.cz, [cit. 6. dubna 2021]. Dostupné na <https://www.vscr.cz/o-nas/vykon-vezenstvi/>.
46. VOLF, Tomáš. Většina vězňů pracovat nemůže nebo nechce [online]. novinky.cz, 14. listopadu 2019 [cit. 29. ledna 2021]. Dostupné na: <https://www.novinky.cz/ekonomika/clanek/vetsina-veznu-pracovat-nemuze-nebo-nechce-40302371>.

Ostatní zdroje

47. KOHOUTOVÁ Iva, 2021. Interview se zástupcem vedoucího oddělení výkonu vazby a trestu Věznice Světlá nad Sázavou. 7. dubna 2021. Informace byly sděleny prostřednictvím emailové korespondence.

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá překážkami styku dítěte s rodičem. Práce se zabývá celkem čtyřmi různými překážkami, které se v praxi objevují nejčastěji nebo představují v praxi významnou překážku pro styk rodiče s dítětem. Jednou z těchto překážek styku představuje překážka spojená s výkonem trestu, jež je v současné době diskutovaným tématem, a proto zabírá značnou část diplomové práce. Mezi další překážky styku, které jsou v práci analyzovány, patří vzdálenost mezi bydlišti rodičů, zdravotní stav, ať už na straně dítěte či rodiče. Poslední část se zabývá situací, zda dítě může samo svým negativní postojem vytvořit překážku realizaci styku. Cílem této práce je tyto překážky představit, poukázat na konkrétní problémy v praxi a představit případná řešení těchto překážek.

Abstract

This thesis deals with the obstacles of the child's contact with the parent. The thesis deals with a total of four different obstacles, which appear in practice most often or represent a significant obstacle in practice for parent-child contact. One of these obstacles to contact is the obstacle associated with the execution of a sentence, which is currently a topic of discussion and therefore occupies a large part of the diploma thesis. Other barriers to contact, which are analyzed in the work, include the distance between the parents' residence, health status, whether on the part of the child or the parent. The last part deals with the situation of whether the child can create an obstacle to contact with his / her negative attitude. The aim of this work is to present these obstacles, point out specific problems in practice and present possible solutions to these obstacles.

Klíčová slova

Právo styku, překážka styku, vězeňské zařízení, geografická vzdálenost, zdravotní stav, postoj dítěte, názor dítěte

Keywords

Right of contact, obstacle of contact, prison facility, geographical distance, state of health, child's attitude, child's opinion